

2018

Barnaheill

Barnaheill

Blað Barnaheilla
– Ársrit júní 2018

Útgefandi:

Barnaheill – Save the Children á Íslandi

Ritstjóri:

Aldís Yngvadóttir

Ábyrgðarmaður:

Erna Reynisdóttir

Forsíðumynd:

Bragi Þór Jósefsson tók mynd af Guðjóni Davíð Karlssyni leikara og börnum hans

Myndir á innsíðum:

Sigríður Guðlaugsdóttir (bls. 14, 32),
Steindór Gunnar Steindórsson (bls. 18),
Bragi Þór Jósefsson (bls. 24, 25, 26),
Kristinn Magnússon/Morgunblaðið (bls. 31),
Eggert Þór Jónsson (bls. 42, neðri)
og Barnaheill – Save the Children

Viðtöl á bls. 14–15 og 24–26:

Sigríður Guðlaugsdóttir

Prentvinnsla:

Litróf - Umhverfissvottuð prentsmiðja

ISSN 1021-7134

EFNISYFIRLIT

Ávarp formanns	3
Frá framkvæmdastjóra	4
Vinátta sem virkar	6
Námstefna Barnaheilla um <i>Vináttu</i>	8
Dorte Marie Søndergaard	10
Rannsókn á Vináttuverkefninu	10
Viðtal við Birte Harksen	12
Salvör Nordal, nýr umboðsmaður barna í viðtali	14
Velferð barna í nútíð og framtíð	16
Talsmenn barna á Alþingi	18
Netöryggi barna	20
Má birta hvað sem er um börn?	20
Almenn viðmið um opinbera umfjöllun um börn	21
Viðmið vegna umfjöllunar um börn á samfélagsmiðlum	22
Viðtal við Góa, leikarann Guðjón Davíð Karlsson	24
Ungmennaráð Barnaheilla	27
Herdís Ágústa Linnet, fyrrum formaður ungmennaráðs	28
Najmo Cumar Fiyasko – viðtal	29
Dagur Barnasáttmálans	30
Gjaldfrjáls grunnenntun	30
Viðurkenning Barnaheilla	31
Sigbrúður Guðmundsdóttir, framkvæmdastýra Kvennaathvarfsins – viðtal	32
Símalaus sunnudagur	34
Aðalfundur Barnaheilla, 10. apríl 2018	35
Syngjum saman, stöndum saman	35
Hjólasöfnun Barnaheilla	36
Stríðið gegn börnum	38
Raddir frá Sýrlandi	39
Stuðningur	40
Við erum Barnaheill	42

HLUSTUM Á BÖRN OG BÚUM TIL BETRI HEIM

Í heiminum fæðast að meðaltali 353.000 börn á dag. Þetta er okkur Íslendingum kunnugleg tala og sýnir vel hversu fámenn þjóð við erum í raun. Ekkert þessara barna hefur val um hvar þau fæðast eða inn í hvaða aðstæður.

Þegar barn kemur í heiminn og dregur andann í fyrsta sinn er framtíð þess auð og óskrifuð bók. Barnsins bíða ýmis tækifæri og erfitt er að vita hvað á daga þess mun drífa. Ef allt gengur að óskum taka við ljúfir og áhyggjulausir æskudagar í faðmi fjölskyldu og vina. Verkefni æskunnar eru sum lítill og önnur stærri en öll eru þau þroskandi og smám saman lærir barnið að ganga, tala, syngja, klæða sig og lesa.

Framundan eru einnig vandamál og aðstæður sem erfitt er að hafa stjórn á. Aðeins lítill hluti barna fæðist inn í kjöraðstæður í friðsælu landi og í jafnvel ríkustu löndum þurfa flestar fjölskyldur að kljást við hindranir og erfiðleika í lífinu sem bitna að einhverju leyti á börnunum.

Það er skylda okkar sem samfélags að færa hverju einasta barni heilbriggt upphaf, umlykja það ást og umhyggju og skapa barninu tækifæri til að leika sér og læra. Við, sem eldri erum, eigum alltaf að taka ábyrgð og setja velferð barnanna í fyrsta sæti. Barnið skal ávallt njóta vafans og réttur barnsins skal vera æðri rétti þeirra eldri og valdameiri sem ósjaldan taka eiginjarnar ákvarðanir sem bitna á börnunum.

Við þurfum ekki að líta langt til að sjá börn í aðstæðum sem ekkert okkar myndi nokkurn tíma vilja stíga inn í. Vestanhafs læra þriggja ára börn ekki bara heiti litanna heldur læra þau líka að leggjast niður og þykjast vera dáið ef óður byssumaður birtist í leikskólanum. 50 milljónir barna eru á flóttu undan stríði, ofbeldi, fátækt og mansali. Hatur og græðgi er allt of víða við stjórn og það er hlutverk okkar að vernda börnin og byggja upp öruggara umhverfi svo þau, og við, getum sofið rótt.

Til að setja börnin ávallt í fyrsta sæti er nauðsynlegt að barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna sé grundvöllur allra ákvarðana sem okkur er treyst til að taka fyrir þeirra hönd. Við eigum að færa meira vald yfir til barna, bjóða þeim að borðinu þegar taka á ákvarðanir sem þau varða. Þau vita hvað þau vilja og við eigum að hlusta á þeirra raddir.

Ég lít á skóna mína og sé að ég er ekki með fætur. En skritið ég hef alltaf verið með fætur. Þá sé ég að ég er bók. Ég er í hillu og það er einhver annar ég. Ég er Aladín bókin, það er rosa skritið. Ég hef aldrei viljað lesa þessa bók, kannski var Guð leiður af því að ég las hana aldrei.

Þannig eru upphafslínur vinningssögu hins níu ára gamla Árna Hrafns Hallssonar. Saga Árna Hrafns kom út í rafbók Menntamálastofnunar; RISastórar smá-SÖGUR og var Árni verðlaunaður á Sögum, verðlaunahátíð barnanna sem fram fór á nýafstaðinni Barnamenningarhátíð. Í sögunni setur hinn ungi höfundur sig í spor bókar sem enginn vildi lesa og lýsir um leið hversu mikilvægt er að gefa öllum tækifæri og dæma ekki hugsunarlaust.

Börn eru nefnilega stórkostleg, hvar sem þau fæðast í heiminum. Þegar þau fá að ráða er töfrandi sköpunarkraftur við völd. Í augum barnanna er allt mögulegt og vel hægt að leysa flest heimsins vandamál. Þegar börn fá þau tækifæri, aðstæður, traust og stuðning sem þau eiga skilið geta þau gert ótrúlegustu hluti. Því hef ég orðið vitni að svo ótal mörgum sinnum í störfum mínum með börnum.

Valdamiklir einstaklingar sitja inni á ríkulega innréttuðum skrifstofum og taka stórar ákvarðanir með litlum pennastrikum. Þá er mikilvægt að hafa börnin alltaf efst í huga. Þær ákvarðanir sem eru börnunum fyrir bestu eru heiminum fyrir bestu. Fyrst þegar við áttum okkur á þeim einfalda sannleika, getum við skapað friðsælan heim sem er ekki aðeins betri fyrir börn heimsins, heldur betri fyrir okkur öll.

Það er mikið tilhlökkunarefni fyrir mig að takast á við nýtt hlutverk sem formaður Barnaheilla – Save the Children á Íslandi. Ég lít á það sem dýrnamætt tækifæri til að leggja enn frekari lóð á vogarskálur í að búa börnum betri heim.

Harpa Rut Hilmarsdóttir
formaður Barnaheilla
– Save the Children á Íslandi

HVERT EINASTA BARN...

Barnaheill – Save the Children voru stofnuð árið 1919 og verða því 100 ára á næsta ári. Stofnandi samtakanna, Eglantyne Jebb, var brautryðjandi í að tala um sjálfstæðan rétt barna til lífs og þroska, menntunar og verndar gegn ofbeldi. Hún hafði frumkvæði að því að skrifa sáttmála um réttindi barna sem síðar varð grunnurinn að barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna. Nú tæpum 100 árum síðar eru samtökin sem Eglantyne stofnaði ennþá að berjast fyrir bættum réttindum og velferð barna. Því enn í dag deyta yfir fimm milljónir barna á ári af orsökum sem koma má í veg fyrir. Enn í dag eru börn sem ekki njóta grunnmenntunar. Hátt í 60 milljónir barna. Og enn í dag eru börn sem verða fyrir ofbeldi. Hátt í einn og hálfur milljarður. Því skal til haga haldið að mikill árangur hefur náðst en á meðan eitt barn deyr, á meðan eitt barn gengur ekki í skóla, á meðan eitt barn verður fyrir ofbeldi þá er það einu barni of mikið. Því HVERT EINASTA BARN á rétt á að lifa heilbrigðu lífi, afla sér menntunar og búa við friðsæld. Barnaheill munu ekki unna sér hvíldar fyrir en þeim áfanga er náð. Við höfum þá framtíðarsýn að árið 2030 hafi þetta breyst til betri vegar.

En hvað geta samtök eins og Barnaheill – Save the Children gert til að ná fram slíkum umbreytingum og þannig haft áhrif á heiminn? Þrátt fyrir að vera ein stærstu samtök í heimi sem berjast fyrir réttindum barna fáum við ekki miklu áorkað ein og sér. Þess vegna er einn af lykilþáttum í að ná árangri að byggja upp samstarf við einstaklinga, börn og fullorðna, samfélög, stofnanir, samtök, stjórnvöld og einkageirann til að deila þekkingu, hafa áhrif á ákvarðanatökur og byggja upp getu og styrk til að tryggja réttindi barna. Við þurfum að vera sterk rödd og tala fyrir bættum vinnubrögðum við lagasetningar og áætlanagerð í málefnum barna og standa vörð um að rödd barna heyrst, ekki síst þeirra sem eiga hvað erfiðast uppráttar eða búa við fátækt. Við þurfum að sjána frumkvæði í að koma með lausnir á vandamálum í málefnum barna. Síðast en ekki síst þurfum við að stuðla að miðlun þekkingar og nýta okkur stærðina og þá fjölbreyttu þekkingu og reynslu sem sautján þúsund starfsmenn samtakanna víðsvegar um heiminn hafa aflað sér. Þannig getum við verið breytingin sem til þarf.

Þrátt fyrir að vera langminnsti meðlimurinn í þessari risastóru fjölskyldu eru Barnaheill –

Save the Children á Íslandi mikilvægur hlekkur í að breyta aðstæðum barna til framtíðar. Hér á landi höfum við barist gegn fátækt barna, komið því til leiðar að grunnmenntun er nú gjaldfrjáls fyrir langflest börn sem búa á Íslandi, innleitt forvarnaverkefni gegn einelti í leik- og grunnskólum sem hefur alla burði til að hafa varanleg áhrif á samskipti barna og þrýst á um fjölmargar lagabreytingar sem snúa að velferð barna og að Barnasáttmálinn sé virtur. Við hvetjum og styðjum við ungt fólk til áhrifa og vinnum náið með samstarfsaðilum að ólíkum málefnum sem varða velferð og réttindi barna. Erlendis vinnum við með systursamtökum okkar í baráttu gegn fátækt, styðjum við sýrlensk börn í flóttamannabúðum í Jórdaníu og börn sem lifa á barmi hungursneiðar í Eþíópíu. Við deilum reynslu og þekkingu og njótum þess að geta sótt í reynslu og þekkingu frá systursamtökum okkar. En án allra þeirra einstaklinga, fyrirtækja og stofnana sem styðja við starfsemi Barnaheilla væri ekkert af þessu mögulegt. Saman getum við verið breytingin sem þarf til þess að tryggja rétt hvers einasta barns til að:

- ... fá tækifæri til að lifa og þroskast
- ... hafa aðgang að gæðamenntun
- ... búa við öryggi og vernd
- ... láta rödd sína heyrast

Barnaheill

Framtíðarsýn til 2030

Búum til betri heim FYRIR og MEÐ börnum.

Erna Reynisdóttir

Framkvæmdastjóri Barnaheilla – Save the Children á Íslandi

Framtíðarsýn okkar hjá Barnaheillum er heimur þar sem sérhverju barni er tryggður réttur til lífs, menntunar, verndar og að láta rödd sína heyrast.

*EINSTÖK
NÁTTÚRULEG
VIRKNI*

BLUE LAGOON
ICELAND

Verslanir
Laugavegur 15, 101 Reykjavík | Keflavíkurflugvöllur | Bláa Lónið
vefverslun.bluelagoon.is

Börn á leikskólanum Uglukletti þar sem unnið er með Vináttu.

VINÁTTA SEM VIRKAR

VINÁTTA – FORVARNAVEKEFNI GEGN EINELTI FYRIR LEIK- OG GRUNNSKÓLA

Það var á vordögum 2014 sem Barnaheill – Save the Children á Íslandi skrifuðu undir samstarfssamning við Red barnet – Save the Children og Mary Fonden í Danmörku um útgáfu á *Fri for mobberi*, forvarnaefni gegn einelti fyrir leik- og grunnskóla. Efnið fékk nafnið *Vináttu* á íslensku og veturinn 2014–2015 var það tilraunakennt í sex leikskólum í jafnmörgum sveitarfélögum. Nú á vordögum 2018 er *Vináttu* notuð í meira en 100 leikskólum á Íslandi sem er rúmlega 40% leikskóla landsins. Jafnframt stendur yfir tilraunavinna með grunnskólaefni í 15 grunnskólum í átta sveitarfélögum og stefnt er að útgáfu á efni fyrir 0–3 ára börn haustið 2018.

Það má því segja að *Vináttu* hafi verið einstaklega vel tekið á Íslandi og breiðst hratt út. Orðrómurinn um hversu gott og árangursríkt efnið er berst frá skóla til skóla. Fjöl margar sögur af börnum, starfsfólki og foreldrum vitna um árangur efnisins.

Starfsfólki finnst efnið mjög gott og auðvelt að aðlaga öðru starfi skólans. „Verkefnið er sem himnasending til okkar,“ og „Frábært verkefni, það besta sem ég hef unnið með,“ er vitnisburður leikskólakennara. Starfsfólk sér breytingu á samskiptum barnanna eftir einungis fárra vikna notkun á *Vináttu*. Mikil áhersla er á þátttöku foreldra í *Vináttu* og foreldrar eru mjög ánægðir með að verið sé að vinna með félagsfærni, samskipti og forvarnir gegn einelti. Því fátt er foreldrum mikilvægara en að börnum þeirra líði vel í skólanum og þau eigi féлага og vini.

ÁRANGUR AF VINÁTTU

Umsagnir skóla sem vinna með *Vináttu* skipta miklu máli og er mikil hvatning og stuðningur fyrir Barnaheill. En rannsóknir á áhrifum of notkun efnisins sýna einnig að það ber árangur. Þegar verkefnið var í mótun í Danmörku á árunum 2007–2009 var því fylgt eftir með rannsóknum sem sýndu árangur þess. Jafnframt hafa síðari kannanir og

rannsóknir á notkun efnisins sýnt ótvíræðan árangur í að koma í veg fyrir einelti, að auka félagsfærni barna og bæta skólabrag. Árið 2011 var gerð rannsókn meðal 275 leikskólakennara og stjórnenda þar sem níu af hverjum tíu töldu efnið hafa jákvæð áhrif á börn, þau væru umhyggjusamari og hjálpsamari. Nánast allir mæltu með efninu og vildu vinna áfram með það.

Rannsókn sem gerð var árið 2013 sýndi einnig jákvæð áhrif efnisins á starfsfólk og börn; efnið jók getu barnanna til að leysa ágreining og bætti skólabrag.

Árið 2017 voru 10 ár frá því að *Fri for mobberi* hóf göngu sína í Danmörku og þá birtu Red barnet og Mary Fonden í Danmörku niðurstöður nýrrar rannsóknar um árangur verkefnisins. Í rannsókninni voru meðal annars bornir saman hópar barna, annars vegar þar sem unnið var með efnið í 5 mánuði og samanburðarhópur þar sem ekki var unnið með efnið. Niðurstöðurnar sýndu

Efni í blárri tösku er fyrir grunnskóla og í grænni fyrir leikskóla. Væntanalegt efni fyrir ungbörn verður í gulri tösku.

að börnin í hópnum þar sem unnið var með efnið tjáðu í auknum mæli tilfinningar sínar, voru mun jákvæðari í samskiptum sínum við önnur börn og sýndu meiri samkennd samanborið við börnin í viðmiðunarhópnum. Áhrifin eru tölfraðilega marktæk.

einelti nær að festa rætur og þrífast upplifa nemendur frekar einsemd og félagslega útilokun en í hópum þar sem ekki er einelti. Öll börn hafi sterka þörf á að tilheyra og með hugmyndafræði *Vináttu* að leiðarljósi er unnið að því að tryggja það. Lesa má nánar um ofangreindar rannsóknir á friforrobberri.dk.

verkefna er nuddhefti, sögubók, útinámsbók, tónlistarefni og samræðuspjöld með skýrum og litríkum teikningum af aðstæðum sem geta komið upp í samskiptum. Á bakhlíð spjaldanna eru hugmyndir að spurningum eða umræðum um myndirnar. Að auki fylgir leiðbeiningahefti þar sem hugmyndafræði *Vináttu* er lýst, fjallað um einelti á fræðilegan hátt og hvernig hægt er að innleiða verkefnið í skóla. Í leiðbeiningunum er einnig að finna fjölda hugmynda að verkefnum.

Við hjá Barnaheillum fögnum niðurstöðum þessara rannsókna sem styrkja okkur enn frekar í vinnunni með *Vináttu*. Við þökkum öllum þeim leik- og grunnskólum sem vinna með *Vináttu* og starfsfólki þeirra fyrir þeirra framlag því án þeirra myndi *Vináttu* ekki hafa orðið að veruleika.

Ekki má gleyma bangsanum Blæ, sem fylgir hverri tösku. Blær er tákmynd *Vináttu* og fylgja honum hjálparbangsar fyrir hvert barn sem vinnur með efnið.

Rannsóknin styður jafnframt það sem áður hefur komið í ljós að einelti sé félagslegt menningarlegt og samfélagslegt mein en ekki einstaklingsbundinn vandi. Þar kemur meðal annars fram að í hópum þar sem

VERKFÆRIN Í TÖSKUNUM

Vináttu byggist á ákveðinni hugmyndafræði og gildum en einnig raunhæfum verkefnum til að takast á við aðstæður sem upp geta komið í skólasterfi og til að auka félagsfærni barna. Verkefni fyrir leikskóla eru í grænni tösku en fyrir grunnskóla í blárri. Verkefni fyrir börn yngri en þriggja ára verða í boði haustið 2018 í litilli gulri tösku. Öll verkefni byggjast á gildum og hugmyndafræði *Vináttu*. Meðal

Margrét Júlía Rafnsdóttir

Vináttu
Fri for Mobberi

VINÁTTUBLÆR RÍKJANDI Á NÁMSTEFNU BARNAHEILLA

Guðni Th. Jóhannesson, forseti Íslands, flutti ávarp á námstefnu um Vináttu.

Það má með sanni segja að mikill vináttublær hafi verið ríkjandi á námstefnu Barnaheilla sem haldin var á Grand hótél þann 13. mars síðastliðinn. Á námstefnunni var fjallað um Vináttuverkefnið sem hefur náð mikilli útbreiðslu í leikskólum landsins og er nú í tilraunakennslu í grunnskólum. Námstefnuna sóttu um 150 gestir sem komu víða að og var boðið upp á fjölbreytta dagskrá. Salvör Nordal, umboðsmaður barna var námstefnustjóri. Kolbrún Baldursdóttir, þáverandi formaður Barnaheilla, setti námstefnuna og fjallaði hún meðal annars um hvernig Vináttu kristallast í markmiðum barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna um rétt allra barna til að lifa og þroskast á eigin forsendum og til umönnunar og verndar gegn hvers kyns ofbeldi.

Forseti Íslands, hr. Guðni Th. Jóhannesson, sem er verndari Vináttu og foreldri barna í Vináttuskólum, flutti ávarp og sagði meðal annars að þó svo að margt hafi áunnist í baráttu og forvörnum gegn einelti væri enn verk að vinna. Í skólum, stjórnkerfi og samfélaginu öllu væri viðurkennt að einelti geti brotið þá niður sem fyrir því verða og bregðast þurfi við því. Jafnframt þyrfti að vinna gegn einelti með fræðslu, uppeldi og árvekni. Við erum á réttri leið að sögn forsetans, ekki síst vegna starfs Barnaheilla og með Vináttuverkefninu væri tekist á við vandann á vellinum sjálfum. Með breyttu samfélagi hefur einelti tekið á sig nýjar myndir, nýjar samskiptavenjur hafa skapast

og þurfum við að vera vakandi yfir hvernig þessum venjum er háttað, meðal annars á samskiptamiðlum.

Forsetinn nefndi einnig að mikilvægt væri að veita þeim sem verða fyrir einelti von þannig að þeir gætu tekið þátt í samfélaginu á sama hátt og aðrir. Því telur forsetinn brýnt að börn og ungmenni, sem þurfa að þola einelti, viti að þau geti leitað hjálpar því þau eiga sama rétt og aðrir til að njóta öryggis, friðar og hamingju.

Aðalfyrirlesari námstefnunnar var dr. Dorte Marie Søndergaard, prófessor í félagsálfræði við háskólann í Árósum. Hún fjallaði um

rannsóknir sínar á samskiptum ungra barna og einelti. Niðurstöður rannsóknanna sýna fram á að einelti er félagslegt, samskiptalegt og menningarlegt mein en ekki einstaklingsbundið vandamál eins og talið hefur verið hingað til. Því er mikilvægt að styrkja hæfni barna í samskiptum og efla félags- og tilfinningaþroska þeirra.

Christina Stær Mygind verkefnastjóri hjá Mary Fonden og Lene Lykkegaard verkefnastjóri hjá Red barnet – Save the Children í Danmörku sögðu frá hvernig Vináttu hefur þróast í Danmörku í þau rúmlega tíu ár sem námsefnið hefur verið notað þar. Nú eru 50% allra leikskóla og yfir 40% grunnskóla í Danmörku að nota Vináttu í skólastarfi. Sífellt fleiri þjóðir hafa sýnt áhuga á að nota efnið. Auk Íslands hefur Vináttu nú verið þýdd og staðfærð í Eistlandi, Færeyjum og á Grænlandi. Christina og Lene greindu frá því að mikilvægt væri að rannsaka efnið reglulega og þróa svo það sé bæði sem gagnlegast og mæti áskorunum sem eru í samskiptum á meðal barna hverju sinni.

Að lokum ræddu Christina og Lene um næstu skref í þróun námsefnisins. Stefnt er að því að bæta við verkefnum sem hlúa að menningu í skólum og gera efnið enn auðveldara í notkun. Auk þess verður lögð aukin áhersla á þátttöku foreldra.

Útbreiðsla Vináttu hefur verið hröð hér á landi og greindi Margrét Júlía Rafnsdóttir, verkefnisstjóri Vináttu hjá Barnaheillum frá því hvernig til hefur tekist. Margrét Júlía vitnaði í ummæli fjölmargra kennara, foreldra og barna um reynslu sína af Vináttu og sýndi nýtt myndband sem gert var fyrir námstefnuna þar sem þetta kom skýrt fram.

Námstefnan var brotin upp með líflegum atriðum úr tónlistarefni Vináttu. Birte Harksen, fagstjóri tónlistar í leikskólanum Urðarhóli stýrði þeim af mikilli snilld og fengu námstefnugestir að spreyta sig með bolta og litla bangsa í takt við tónlistina.

Katrín Johnson verkefnastjóri hjá Mennta- vísindastofnun Háskóla Íslands kynnti

niðurstöður rannsóknar á *Vináttu* sem gerð var í sex leikskólum þegar námsefnið var tilraunakennt veturinn 2014–2015. Þar kom meðal annars fram að börn sem unnu með efnið sýndu miklar framfarir í samskiptum og voru færari í að takast á við órétti sem þau sáu að aðrir voru beittir.

Kennarar úr fjórum skólum greindu frá þeirri reynslu sem þeir höfðu öðlast af vinnu með *Vináttu* og sýndu fjölbreytt dæmi um hvernig verkefnið er samþætt á mismunandi hátt í skólastarfinu. Kennararnir voru þær Kristín Gísladóttir frá leikskólanum Uglukletti í Borgarnesi, Bergljót Jóhannsdóttir frá leikskólanum Jörfa í Reykjavík, Guðmundína Kolbeinsdóttir og Þórunn A. Ólafsdóttir frá Smáraskóla í Kópavogi og Hrund Malín

Þorgeirsdóttir frá Grunnskóla Borgarfjarðar á Hvanneyri.

Þar sem gestir námstefnunnar voru fjölbreyttur hópur sérfræðinga sem kom víða að var gefinn tími til umræðna um fjórar spurningar sem varpað var fram. Miklar umræður sköpuðust og var niðurstöðum safnað saman rafrænt í rauntíma með hjálp samskiptaforritsins Mentimeter.

Því miður eiga margir sögu af einelti sem þeir sjálfir hafa lent í. Guðjón Davíð Karlsson (Gói) leikari er einn þeirra. Góí deildi með námstefnugestum áhrifaríkri sögu sinni og reynslu af einelti, hvaða áhrif það hafði á hann og hvernig hann vann úr því. Í lok þessa ánægjulega dags flutti Jón

Jónsson tónlistarmaður og stjórnarmaður í Barnaheillum nokkur lög og undir þeim hugljúfu tónum kvöddust námstefnugestir og héldu til síns heima, án efa með meiri vitneskju um hvernig við getum í sameiningu skapað enn betra samfélag þar sem allir eru sigurvegarar.

Linda Hrönn Þórisdóttir

Nánari upplýsingar um Vináttu má finna á barnaheill.is. Hafa samband: vinatta@barnaheill.is

DORTE MARIE SØNDERGAARD

Doktor Dorte Marie Søndergaard, prófessor í félagssálfræði við menntavísindasvið háskólans í Árósum í Danmörku, var aðalfyrirlesari á námstefnu Barnaheilla um *Vináttu*, sem haldin var þann 13. mars 2018.

Dorte Marie er virtur fræðimaður og var formaður rannsóknarteymis eXbus sem hefur rannsakað einelti og félagslega einangrun meðal barna frá árinu 2007 (Exploring Bullying in School). En á þeim árum sem hún stýrði rannsókninni var *Vináttu – Fri for mobberi* í þróun og verkefnið byggist á þessum rannsóknum.

Erindi Dorte Marie fjallaði um þá nýju sýn á einelti sem *Vináttu* byggist á. Að einelti væri hópþyrirbæri og bæri að skilja það og taka á því sem slíku, í stað þeirrar gömlu nálgunar að einelti væri einstaklingsbundinn vandi þar sem gerandi hefði jákvæða afstöðu til ofbeldis og litla samúð með fórnarlambinu og þolandi væri veiklunda og óöruggur. Í þessari gömlu nálgun væri litið á einelti sem vandamál þeirra barna sem í hlut ættu og heimilanna að takast á við afleiðingarnar. Þannig nálgun væri einungis til þess fallin að auka á vandann, skapa spennu á milli barna og myndi ekki leysa vandann. Einelti myndi ekki hætta, einungis taka á sig nýja mynd.

Eina sem virkaði væri að breyta menningunni í hópnum og þeirri sýn sem einstaklingarnir hafa hver á annan. Dorte Marie leggur áherslu á að menningin í hópnum þurfi að vera þannig að allir njóti virðingar og viðurkenningar á eigin forsendum. Framkoma starfsfólks við nemendur skipti þar miklu máli. Þeir fullorðnu eru fyrirmyndirnar. Fullorðinn sem talar á niðurlægjandi hátt við barn er búinn að leggja línurnar.

Dorte Marie leggjur mikla áherslu á að allir hafi þörf fyrir að tilheyrja hópi eða samfélagi. Þegar því er ógnað fyllast einstaklingarnir ótta við útilokun. Óttinn við útilokun getur

verið mjög sterkur í hópi þar sem einelti á sér stað. Þar hverfur samhyggðin með tímanum og hópurnir lokar augunum fyrir eineltinu. Af þessum sökum er mikilvægt að vinna með hópinn sem heild.

Hægt er að sjá glærुकynningu Dorte Marie á barnaheill.is, undir flípanum *Vináttu* og umfjöllun um námstefnu. Jafnframt er hægt að finna ítarlegri upplýsingar um Dorte Marie og rannsóknir hennar og skrif á vefsíðu menntavísindasviðs háskólans í Árósum.

Margrét Júlía Rafnsdóttir

RANNSÓKN Á VINÁTTUVERKEFNINU

Veturinn 2014–2015 var *Vináttuverkefni Barnaheilla* innleitt í sex íslenskum leikskólum í tilraunaskyni. Samhliða þessu fór fram prufurannsókn þar sem lagðir voru fyrir þrjár spurningalistar meðal starfsfólks leikskólanna á mismunandi tímabilum. Menntavísindastofnun Háskóla Íslands tók saman niðurstöður úr spurningalistunum.

Fyrsti spurningalistinn, sem var lagður fyrir áður en byrjað var að vinna með *Vináttu*, var hannaður til að bera kennsl á hugmyndir um einelti og væntingar til *Vináttuverkefnisins*.

Samtals svöruðu 24 þátttakendur fyrsta spurningalistanum og höfðu þeir mismunandi menntun og mislanga starfsreynslu í skólunum. Flestir þeirra sem þátt tóku höfðu áður beint sjónum sínum að einelti en það hafði ekki verið hluti af daglegri starfsemi leikskólanna að vinna með sérstakar forvarnir gegn einelti. Það var mikill samhljómur í túlkun og skilgreiningu á einelti og langflestir töldu að munur væri á stríðni og einelti. Einelti skilgreindu þeir sem ítrekaða og endurtekna áreitni sem beindist að sömu aðilum. Stríðni var frekar álitin fela í sér leik, vera tilviljanakennd og

minna skaðleg hegðun. Þótt þátttakendur álitu einelti almennt sjaldgæft á þeirra leikskóla viðurkenndu þeir þó að ákveðin börn væru mjög oft útilokud frá leikjum. Allir voru sammála um að hægt væri að koma í veg fyrir einelti og að framlag foreldra í þeirri vinnu væri mikilvægt. Flestir þátttakendur voru spenntir og jákvæðir gagnvart verkefninu, fannst það passa vel við námskrá leikskólans og vera verðug viðbót við starfsemina.

Spurningalisti númer tvö var lagður fyrir eftir að þátttakendur höfðu unnið með Vináttuverkefnið í um níu mánuði. Markmiðið með þeim lista var að kanna vinnuna við að kynna Vináttuverkefnið og reynslu starfsfólks af því að nota efnið sem fylgdi verkefninu.

Flestin litu Vináttuverkefnið jákvæðum augum og tóku virkan þátt í því. Á heildina litið fannst svarendum þeir hafa öðlast meiri þekkingu á einelti. Þátttakendur voru almennt sammála um að þeir töluðu meira sín á milli um samskipti barnanna og vinasambönd eftir að vinna með verkefnið hófst. Þeim fannst verkefnið líka hafa haft jákvæð áhrif á hegðun og samskipti barnanna. Upplifun kennaranna var sú að börnin hefðu gaman af því að vinna með Vináttu og hefðu áhuga á því. Einhverjir töldu yngstu börnin of ung til að tengja við efnið. Öðrum fannst áhuginn á t.d. litlu böngsunum minnka með tímanum hjá eldri börnunum. Litlu bangsarnir voru samt það sem oftast var talið eiga þátt í jákvæðri þróun hópsins, ásamt samræðuspjöldunum. Þátttakendum fannst að bæta mætti eitthvað af efninu – til dæmis að efla fjölbjóðlegar áherslur á samræðuspjöldunum og að vara sig á takmarkandi, steriótýpískri sýn á kynin. Almennt var samvinna við foreldra góð og flestir þeirra voru jákvæðir gagnvart verkefninu þótt einhverjum þætti foreldrarnir mega sýna virkari áhuga. Flestum þátttakendum fannst þeir hafa öðlast ný og gagnleg verkfæri gegn einelti og upplifðu sig í stakk búna, allavega að einhverju leyti, til að taka á einelti þar sem það kæmi upp.

Þriðji spurningalistinn var lagður fyrir í lok prufurannsóknarinnar, eða um einu og

hálfu ári eftir að byrjað var að vinna með Vináttu í skólunum. Í þeim spurningalista var sjónum beint að samanburði og umræðum um reynslu starfsfólksins sem hóps af verkefninu og því hvernig það myndi nota Vináttuverkefnið í framtíðinni.

Starfsfólki sem tók þátt þótti efnið sem fylgdi verkefninu almennt vera gagnlegt fyrir tilgang þess og áhugi á verkefninu virtist annað hvort hafa aukist með tímanum eða hafði haldist sá sami. Öllum fannst verkefnið hafa haft jákvæð áhrif á samskipti starfsfólksins við börnin.

Sumu starfsfólki fannst það sjálft meira meðvitað um neikvæða hegðun hjá börnunum og taldi forvarnaraðgerðir gegn einelti almennt hafa aukist. Allir sögðust hafa séð jákvæða breytingu á hegðun barnahópsins. Starfsfólk varð vart við meira hugrekki og tilhneigingu til að verja vini sína, jákvæðari samskipti á milli barnanna, meiri ljúfmennsku og umhyggju, aukna færni í að útkljá ágreiningsmál og minna ósætti á meðal barnanna.

Öllum þátttakendum fannst Vináttuverkefnið hafa hjálpað til við að koma í veg fyrir einelti og öllum fannst verkefnið stuðla markvisst að þessu.

AÐ KOMA Í VEG FYRIR EINELTI

Allir þátttakendur rannsóknarinnar töldu mögulegt að koma í veg fyrir einelti, allavega að einhverju leyti og flestir höfðu svipaðar hugmyndir um hvernig vinna mætti gegn því. Góð tjáskipti voru álitin mikilvæg og að geta talað um tilfinningar sínar. Einnig þótti brýnt að börnum væri kennd samkennd og umburðarlyndi gagnvart öðrum og stuðlað að jákvæðu andrúmslofti sem einkenndist af gleði og vináttu. Mikilvægt var að mati þátttakenda að kennarar fengju fræðslu um einelti, væru vakandi fyrir því og tilbúnir með einfalda og skýra aðgerðaráætlun til að vinna eftir. Allir kennarar sem tóku þátt töldu hlutverk foreldra mikilvægt til að koma í veg fyrir einelti. Flestir þátttakendur sáu mun á hegðun barnanna eftir að verkefnið hóf

göngu sína. Þeir tóku einnig eftir jákvæðum breytingum á hegðun samstarfsfólks síns – fannst það meira vakandi fyrir hegðun barnanna og líðan, og nefndu að samskipti í barnahópnum væru almennt rædd meira.

SAMSKIPTI MEÐAL BARNANNA OG SAMVINNA VIÐ FORELDRA

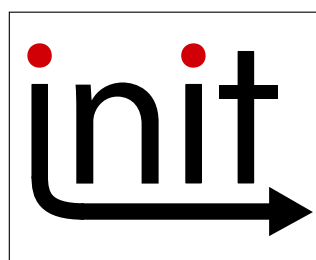
Allir þátttakendurnir sögðust hafa orðið varir við að Vináttu hefði jákvæð áhrif á barnahópinn. Algengast var að nefnt væri að börnin væru orðin hugrakkari og frekar reiðubúin að verja vini sína. Samskipti barnanna á milli væru almennt betri, börnin ljúfari við hvert annað, þeim gengi betur að höndla stríðni og að þau léku sér betur saman. Einnig fannst þeim börnin vera meðvitaðri um félagslegar reglur í leikskólanum. Einn sagði börnin orðin meira meðvituð um hvernig ætti að bregðast við ef einhverjum var strítt og öðrum fannst þau betur í stakk búin til að útkljá þrætufni vegna verkefnisins. Flestir foreldranna voru jákvæðir gagnvart Vináttuverkefninu og voru margir þeirra áhugasamir um efnið.

REYNSLA AF VINÁTTUVERKEFNINU

Allir þátttakendur nema einn svöruðu því til að þeim þætti verkefnið að einhverju eða miklu leyti hafa gefið þeim gagnleg verkfæri til að koma í veg fyrir einelti. Miklum meirihluta þátttakendanna fannst þeir, eftir tilkomu Vináttuverkefnisins, að einhverju eða miklu leyti undir það búin að taka á einelti meðal barnanna.

Það kom meira en helmingi þeirra sem þátt tóku í rannsókninni á óvart hvað börnin brugðust vel við námsefni Vináttu og hversu meðvituð þau voru um jákvæð samskipti og samkennd auk þess hversu auðvelt það var að samræma verkefnið almennu leikskólastarfi.

Katrín Johnson,
verkefnisstjóri hjá
Menntavísindastofnun HÍ

Birte í dansi og leik með börnum á leikskólanum Urðarhóli.

ÞAÐ GERAST EINHVERJIR TÖFRAR

VIÐTAL VIÐ BIRTE HARKSEN UM TÓNLISTAREFNI *VINÁTTU, GOTT ER AÐ EIGA VIN*

Birte Harksen er fædd í Danmörku. Hún flutti til Íslands með íslenskum manni sínum árið 2000. Þau ætluðu sér að vera hér í tvö ár en árin eru orðin 17. Birte er bæði grunn- og leikskólakennari að mennt. Hún hugðist upphaflega kenna dönsku hér á landi en hætti því og fór að vinna í leikskóla þar sem hún byrjaði fljótt að leggja áherslu á að vinna með tónlist. Margir þekkja til Birte og tónlistarstarfs hennar gegnum vefsíðuna *Börn og tónlist* (bornogtonlist.net). Vefsíðan er hugmyndabanki fyrir fjölbreytt tónlistarstarf í leikskóla þar sem markmiðið er að sýna nýjar leiðir til að vinna með skilning og þátttöku barnanna. Birte er fagstjóri tónlistar í leikskólanum Urðarhóli.

Við Birte komum okkur fyrir á kaffistofu í húsnæði Barnaheilla að Háleitisbraut 13 í Reykjavík. Fyrir en varir er hún komin á flug og ákafinn og eldmóðurinn leynir sér ekki.

HVERNIG KOM ÞAÐ TIL AÐ ÞÚ BYRJAÐIR AÐ VINNA MEÐ TÓNLISTINA Í *VINÁTTU*?

„Þegar við byrjuðum með *Vináttu* verkefnið í leikskólanum mínum áttaði ég mig á því að mín leið til að komast inn í verkefnið

væri í gegnum tónlistina. Ég sá fyrir tilviljun auglýst námskeið úti í Danmörku. Anders Bøgelund, sá sem samdi tónlistina í *Vináttu*, stóð fyrir námskeiðinu sem fjallaði um það hvernig hægt væri að nota tónlistarefnið sem fylgir *Vináttu*. Mér fannst það mjög spennandi, skráði mig og fór út. Þetta námskeið var æðislegt. Það var í Kolding á Jótlandi og þar sem ég er dönsk var það ekki vandamál fyrir mig þó að allt færi fram á dönsku og að lögin væru á dönsku. Ég fékk mjög mikinn innblástur og áttaði mig á hvernig hægt væri að nota þetta efni. Kom til baka, byrjaði að gera þetta eins og Anders hafði kennt okkur og fann hvað þetta var skemmtilegt. Ég hafði samband við Margréti Júlíu verkefnisstjóra *Vináttu* verkefnisins hjá Barnaheillum og stakk upp á því að hún myndi bjóða Anders til Íslands til að halda námskeið hér. Hún spurði hvort ég vildi ekki bara halda námskeið á Íslandi fyrir Barnaheill. Ég hugsaði málið og sagði svo bara: „Jú, ekkert mál. Það væri gaman að prófa það.“ Og það tókst svo vel að ég er enn að.“

Birte hefur haldið samtals níu tónlistar-námskeið, þar af sex í leikskólum þar sem allir starfsmenn hafa tekið þátt. „Ég er mjög stolt af því að hafa fengið tækifæri til að halda þessi námskeið og vera hluti af verkefninu og þessu mikilvæga starfi. Mér

finnst alveg sérstaklega gaman að koma í leikskóla með námskeið og hafa það með öllum starfsmönnum. Því að það er mín upplifun að það komist betur til skila ef allir hafa tekið þátt og prófað námsefnið saman. Það er svo mikið hópefli og gleðistund.“ Á námskeiðunum er farið í gegnum allt efnið, sungið og dansað og rætt um tenginguna við gildin fjögur í *Vináttu*; umburðarlyndi, umhyggju, virðingu og hugrekki.

MIKILVÆGT AÐ NOTA TÓNLIST Í SKÓLA- OG UPPELDISSTARFI

Birte segir að tónlistin sé eitt af verkfærunum sem við höfum til að vinna uppeldislega með börnum og að hennar mati eitt það skemmtilegasta. „Það gerist eitthvað þegar við syngjum og dönsum saman. Það skapast ákveðin stemning og það geta myndast alveg sérstök tengsl innan hópsins. Ég nota tónlistina líka mikið sem leið til að vinna með skilning barnanna á því sem við erum að fást við hverju sinni.“ Áfram heldur Birte: „Tónlist er rosalega góð til að skapa samheldni og tilfinningu fyrir því að allir séu saman í því sem þeir eru að gera og þannig virkar þetta eins og hópefli. Það gildir líka um tónlistina í *Vináttu* verkefninu, ekki síst af því að hún tengist mikið hreyfingu og dönsum sem gerir upplifunina ennþá sterkari. Lögin

eru skemmtileg, fjölbreytt og grípandi og textarnir bjóða oft upp á umræður. Þannig að það er svo auðvelt að tengja lögin við það sem hefur farið fram í *Vináttustund*..“

Þegar Birte byrjaði að vinna með tónlist í leikskólanum vildi hún gefa henni meira vægi og hlutverk í skólstarfinu og velti fyrir sér hvernig börnin gætu haft meiri áhrif á það sem gert er í söngstundum. Hvernig þau gætu tekið þátt í að gera stundina meira spennandi og fjölbreyttari? „Mér fannst mikilvægt að það sem við vorum að gera hefði einhverja þýðingu og að tónlistin væri ekki bara eitthvað sem tilheyrir ákveðinni stund og stað heldur fléttist inn í allt starfið.“

GETUM SKAPAÐ TÆKIFÆRI FYRIR NÝJA VINÁTTU

Þegar Birte hefur rætt um tónlist í menntun og uppeldisstarfi almennt beinir hún sjónum að tónlistinni í *Vináttu* og þeim möguleikum sem felast í henni þegar kemur að því að efla félagsþroska og samskiptahæfni barnanna: „Ég held að eitt af því sem við fagfólkið höfum áttað okkur á í sambandi við *Vináttuverkefnið* og markvissa vinnu með það er að við getum skapað tækifæri fyrir ný *Vináttutengsl* milli barnanna. Tækifæri fyrir börn til að leika sér eða dansa saman sem hafa ekki gert það áður og það opnar augu þeirra fyrir öðrum skemmtilegum félögum. Dansinn og hreyfingin skipta sköpum. Nuddið er líka svo mikilvægur þáttur í *Vináttuverkefninu* af því að við erum að snerta og skapa nánd. Maður hefur á tilfinningunni eftir sumar *Vináttustundirnar* að það hafi gerst einhverjir töfrar.“

AÐ TENGJA TÓNLISTINA VIÐ HUGARHEIM BARNANNA

„Tónlistin í *Vináttu* er frábær og þú getur svo sem bara sett diskinn á og börnin hlustað

og farið að syngja með. En ef þú vilt að eitthvað meira gerist þá verður þú sem fagmaður að tileinka þér lögin og vera búin að hugsa hvað þú vilt fá út úr þeim og útskýra samhengið fyrir börnunum. Tökum sem dæmi lagið „Gott er að eiga vin“, þar sem ein línan er „allir tala málið sitt, en eru vinir þrátt fyrir það“. Þá segi ég t.d. við börnin: „Blær var að segja mér að þetta væri uppáhalds dansinn hans af því að hann fjallar um vini hans.“ Þessir vinir eru allt öðru vísi en hann – ekki fjólubláir og tala ekki íslensku. Það vill svo til að þeir eru grís, önd og kýr. Þannig skapast möguleiki á að ræða það í gegnum lagið hvernig við getum leikið okkur saman þó að við séum allt öðru vísi og tölum kannski ekki einu sinni öll íslensku. Þannig eykst innlifun barnanna. Þau fara að segja sínar reynslusögur: „Einu sinni var ég á Spáni og þar hitti ég þennan og þessa og við gátum leikið saman.“ Þannig að ef við viljum að börnin hugsi um innihaldið þá þurfum við að hjálpa þeim til þess og beina athygli þeirra að ákveðnum hlutum.“

„*Vináttustundirnar* í leikskólanum mínum eru stundir sem börnunum þykir mjög vænt um og vilja ekki missa af. Eitt nýlegt dæmi er stelpa sem gat ekki verið einum degi lengur í sumarþústaðnum með fjölskyldunni. Hún yrði að koma heim í *Vináttustund* í leikskólanum og ræða um umhyggju eða hvað það nú var. Það fannst mér sterkt.“

GOTT AÐ LEIKSKÓLAR FÁI TÓNLISTARNÁMSKEIÐ TIL SÍN

Þegar liða fer að lokum í þessu stutta spjalli okkar bendir Birte á mikilvægi þess að nýta tónlistarefnið í öðru samhengi og tengja við starfið í leikskólanum. Að grípa þau tækifæri

þegar dans eða lag passar vel við bók eða leik eða annað. „Þannig tengir maður hlutina saman og hugsar um *Vináttuverkefnið* og tónlistina sem viðbót, sem gullmola sem maður tekur inn en ekki endilega sem kennsluefni þar sem við byrjum á blaðsíðu eitt og merkjum við þegar við erum búin með hana og förum í næstu. Þess vegna, ef ég sný mér aftur að námskeiðunum, held ég að það sé svo gott að leikskólarnir fái tónlistarnámskeiðin til sín því þá eru allir búnir að fara í gegnum efnið og átta sig á því hvað þetta er skemmtilegt og gagnlegt. Það er allt öðruvísi heldur en þegar einn starfsmaður kemur á námskeið sem ég held hjá Barnaheillum. Það er miklu erfiðara að koma því til skila og maður stendur kannski svolítið einn. Það er bara svolítill áskorun að láta 25 börn dansa ef þú ert ekki von því að stjórna svoleiðis vinnu. Ef hins vegar allt starfsfólkið á deildinni hefur kynnst þessu þá tökum við skrefin saman við að þróa nýja hluti og hjálpumst að.“

Aldís Yngvadóttir

 Ingólfur Geir Gísurarson Framkvæmdastjóri Lög, fasteignasali og leigumálarí 896 5222	 Heiðar Friðjónsson Séluábyrging Lögillur fasteignasali B.Sc. 693 3356	 Margrét Sigurgeirsdóttir Skiptafélagstjóri margret@valholl.is 588 4477	 Úlfar Freyr Jóhannsson Lögfræðingur H.H. Lög, fasteignasali Skjalavinnsla 692 6906	 Herdis Valb. Hölldóttir Lögfræðingur og lög, fasteignasali Snæfellsnesi 694 6166	 Pétur Steinar Jóhannsson Aðstoðarm. fasteignasala Snæfellsnesi 893 4718	 Sturla Pétursson Lögillur fasteignasali 899 9083	 Anna F. Gunnarsdóttir Lögillur fasteignasali 892-8778	 Snorri Snorrason Lögillur fasteignasali Útibú Höfn Hornafirði 895-2115
---	--	--	---	--	--	--	---	---

Allir þurfa þak yfir höfuðið

588 4477

Fagleg þjónusta -
Vönduð vinnubrögð

Nútímaleg, kraftmikil og framsækin fasteignasala sem byggir á áratuga reynslu starfsmanna!

Reykjavík - Snæfellsbæ - Höfn Hornafirði | Sími 588 4477 | www.valholl.is

JARÐVEGUR TIL AÐ GERA BETUR

Nýr umboðsmaður barna, Salvör Nordal tók við embætti í júlí 2017. Salvör er heimspekingur með doktorspróf í heimspeki, hún var lektor og forstöðumaður Siðfræðistofnunar við Háskóla Íslands en starfaði áður meðal annars í fjölmiðlum, var í siðfræðihópi sem starfaði með rannsóknarnefnd Alþingis og kom að endurskoðun stjórnaðráðgjafarinnar.

En hvernig kom það til að hún sótti um stöðu umboðsmanns barna?

„Síðustu ár hef ég verið að velta fyrir mér hvort það væri kominn tími á breytingar, annað hvort innan akademíunnar eða annars staðar. Og þegar staðan var auglýst síðasta vor fannst mér þetta freistandi, sérstaklega þegar ég sá að það var ekki krafa um lögfræðipróf, eins og ég hélt. Og þá ákvað ég að láta á það reyna.“ Hlutverk umboðsmanns er að vinna að bættum hag barna og standa vörð um hagsmuni þeirra, þarfir og réttindi. Salvör er sjálf tveggja barna móðir, á tvo syni, 15 og 20 ára.

„Eftir þennan tíma í akademíunni og kennslu í réttindum taldi ég mig hafa ágæta þekkingu á þessum málaflokki. En hér þarf maður að hugsa þetta út frá nýju sjónarhorni og hvernig maður beitir þekkingunni í raunverulegum aðstæðum og þá uppgötvar maður stundum eigin fordóma sem er mjög hollt,“ segir hún og hlær; „Ég viðurkenni fúslega að ég hef oft miðað svolítið við eigið uppeldi og gamla tímann. Maður vann og gerði þetta og hitt og stundum ætlast maður til að börnin manns geri eins. En ég er ekki viss um að uppeldisskilyrðin þegar ég var að alast upp séu endilega besti mælikvarðinn og sem betur fer hefur margt breyst til batnaðar síðan þá. Þegar ég hugsa til baka um skólagöngu eða aðra reynslu þá var ekki mikil vitund um réttindi barna og öðruvísi hefði verið tekið á ef hún hefði verið til staðar.“

BREYTTIR TÍMAR

„Þótt margt hafi breyst síðan og að við búum að mörgu leyti í barnvænu sam-

Salvör Nordal umboðsmaður barna.

félagi er okkur ekki tamt að hugsa út frá réttindum barnanna, hlusta á þau, leyfa þeim að segja sína skoðun og taka tillit til þeirra sjónarmiða. Það hefur verið gegnumgangandi í samfélaginu að fullorðnir ráði og þessar breyttu áherslur gera kröfu um viðhorfsbreytingu okkar fullorðna fólksins gagnvart börnum. Lögfesting Barnasáttmálans hér á landi var stórt skref í réttindabaráttu barna en sáttmálinn er okkar helsta leiðarljós í allri okkar vinnu hjá umboðsmanni barna. Hann kveður á um nýja sýn á réttindi barna óháð réttindum fullorðinna.“

Réttindi barna hafa gjarnan komið við sögu í fyrri störfum Salvarar, meðal annars þegar hún gegndi stöðu forstöðumanns Siðfræðistofnunar Háskóla Íslands og skrifaði um gildismat og stöðu barna í samfélaginu; „Og svo auðvitað þegar ég kenndi heilbrigðis- og lífssíðfræði, þá komu upp mörg álitamál sem tengdust réttindum barna eins og tækniþróun og staðgöngumæðrun. Siðfræðistofnun hélt utan um samstarfsnet þar sem leitast var við að tengja saman þá sem rannsökuðu stöðu barna og aðila sem unnu á vettvangi eins og hjá Landlækni, Barnaverndarstofu og umboðsmanni barna

svo dæmi séu nefnd. Þetta var mjög gefandi samstarf og samtal sem lauk með útgáfu bókar um gildismat og börn.“

Þegar spurt er um stöðu barna hér á landi þá veltir Salvör fyrir sér hvaða mælikvarða eigi að miða við. Margt hafi tekist vel og árangur náðst á ýmsum sviðum; „Gott dæmi er minnkandi vímu- og áfengisneysla unglinga. En á öðrum sviðum er verk að vinna,“ segir hún og nefnir sem dæmi stöðu barna sem leita alþjóðlegrar verndar og innflytjenda. „Við viljum greina þann hóp betur og hluti af því er að tala við börnin og hlusta á sjónarmið þeirra. Þá bendir margt til að börn innflytjenda nái ekki að aðlagast nógu vel og séu líklegri til að hætta í framhaldsskóla en aðrir hópar. Einnig hefur verið mikil umræða um börn sem eru í miklum vímuefnavanda og það skortir tilfinnanlega úrræði fyrir þau.“

„Vandinn er sá að málefni barna er svo stór málaflokkur. Þrátt fyrir að við séum auðvitað alltaf með það markmið að hér alist upp sterkir einstaklingar sem geta tekið virkan þátt í samfélaginu á sínum forsendum, þá búum við ekki í fullkomnum heimi. Hér er þó góður jarðvegur til að gera betur. Það sem er sérstaklega áhugavert við þetta embætti, er að umboðsmaðurinn er sjálfstæður og getur ákveðið hvaða áherslur hann setur og þá er mikilvægt að vera ekki bara í að bregðast við, heldur hafa frumkvæði líka og hyggja að því hvernig við getum bætt stefnumörkun í málaflokknum.“

UMGENGNISMÁL ÁBERANDI

Eitt af hlutverkum umboðsmanns er að leiðbeina og veita ráðgjöf og aðstoð um réttindi barna. Umboðsmanni berst fjöldi fyrirspurna á ári hverju um ýmis málefni sem tengjast réttindum barna. Á undanförunum árum hefur allt að helmingur þessara fyrirspurna snúið að umgengnis- og forsjármálum. „Við finnum mjög fyrir þessum málum og fólk hringir oft hingað inn vegna þeirra. Við höfum auðvitað leiðbeiningarskyldu og bendum fólki á tiltækar leiðir innan stjórnýslunnar en það er ekki hlutverk umboðsmanns barna að fara inn í persónuleg mál. Embættið hefur hins vegar oft vakið máls á því að það vantar miklu betri ráðgjöf og stuðning fyrir fólk sem er að skilja. Það er lykilatíði að slík ráðgjöf væri gjaldfrjáls og vænlegast til vinnings að hún væri í nærumhverfi fólks, á vegum sveitarfélaganna. Í Svíþjóð er það þannig að fólk sem er að ganga frá skilnaði ber skylda til að hitta félagsráðgjafa sem fer yfir atriði

varðandi stöðu barnanna. Auðvitað er ekki alltaf hægt að koma í veg fyrir deilur, en með stuðningi og ráðgjöf fyrr í ferlinu ætti að vera hægt að koma í veg fyrir sum þessara erfiðu mála.“

En svo berast embættinu erindi um ýmis málefni sem brenna á börnum. „Þetta geta verið falleg lítil erindi sem snúa kannski að því hvort barnið megi hitta vini sína á laugardögum þegar það á frí, hvort foreldrarinn geta skikkað þau í rúmið á tilteknum tíma, hvort þau megi hengja upp plakati í herberginu sínu og alls kyns skemmtilegir hlutir, en svo geta fyrirspurnirnar auðvitað líka verið mjög alvarlegs eðlis. Við setjum fyrirspurnir frá börnum alltaf í forgang.“

TALSMENN BARNNA MIKILVÆGIR Á ALÞINGI

Stuttu eftir að Salvör tók við embættinu leyttist þingið upp og boðað var til kosninga. Nýir talsmenn barna voru skipaðir í mars síðastliðnum og Salvör segist hlakka til samstarfsins við þá; „Mér finnst þetta mjög skemmtilegt framtak sem setur réttindamál barna í forgrunn á þinginu. Bara það að biðja um tilnefningar og skipa talsmenn gefur þeim aukna ábyrgð í þessum málaflokki sem er mjög mikilvægt. Svo gladdi það okkur mikið að sjá vitnað í Barnasáttmálann í núverandi stjórnarsáttmála þar sem meðal annars talað var um barnvænt samfélag og ýmsar áherslur sem vörðuðu stöðu barna. Það sýnir að það eru að verða breytingar og við finnum aukinn hljómgrunn fyrir þessari réttindamiðuðu nálgun.“

UNGMENNI TIL RÁÐGJAFAR

Á vegum embættisins starfar ráðgjafahópur ungmenna á aldrinum 13–18 ára sem er ráðgefandi um málefni sem snúa að börnum og ungmennum. Hópurinn vinnur ýmist sjálfstætt eða í samvinnu við önnur ungmennaráð, meðal annars ungmennaráð Barnaheilla. „Þegar maður vinnur með þeim, þá sér maður hvað það er mikið af krökkum sem standa vel og eru sterk og flott. Miklu öflugri en mér finnst mín kynslóð hafa verið á sama aldri. Þau eru duglegri að tjá sig, eru opnari og vinnan með þeim er ótrúlega skemmtilegur hluti af þessu starfi. Við leggjum áherslu á að fá fjölbreyttan hóp barna til liðs við okkur og myndum gjarnan vilja sjá fleiri af landsbyggðinni þó það sé auðvitað ýmsum annmörkum háð þar sem flestir fundirnir eru í Reykjavík.“

Eitt af áhyggjuefnum Salvarar er brottfall barna úr skóla; „Þrátt fyrir að við sjáum sterka og flotta kynslóð vaxa úr grasi, þá erum við á sama tíma að sjá vaxandi hóp ungs fólks sem er óvirkt í samfélaginu. Vandinn þessa hóps hefur verið að þróast á löngum tíma og á einhverjum tímamarki hefði átt að bregðast betur við. Við sem samfélag berum ábyrgð á að halda utan um hvern og einn einstakling og því skiptir svo miklu máli að við náum að mæta ólíkum þörfum barna á unga aldri. Í sumum tilfellum mæta einstaklingar fordómum út af veikri félagslegri stöðu og það held ég að sé veruleiki sem við þurfum að skoða mjög vel.“

„Formlegt nám, sérstaklega bóklegt nám, hefur fengið mikla athygli í íslensku samfélagi en við ættum ekki síður að leggja áherslu á óformlegt nám og tólmstundanám. Þetta óformlega nám sem er í tólmstundum og skapandi greinum skiptir svo miklu máli. Þessi heimur er ekki aðgengilegur stórum hópi barna meðal annars vegna félagslegrar stöðu. Þrátt fyrir að tólmstundastyrkir geti létt undir með fjölskyldum eru þeir of lágir. Kostnaður við tólmstundir getur verið þungur baggi, sérstaklega ef það eru mörg börn á heimilinu. Þá getur verið uppi sú staða að það er engin leið fyrir fólk sem stendur illa félagslega að veita börnunum þessi tækifæri.“

Á dögnum tók umboðsmaður þátt í málstofu á Læknadögum og sat í pallborði þar sem fjallað var um skjánótkun barna, málefni sem Salvör hefur mikinn áhuga á. „Við erum að halda áfram þeirri vinnu með það fyrir augum að setja upp viðmið til að aðstoða við að setja mörk sem flestir eru að glíma við. Miklu skiptir að vinna svona vinnu í samstarfi við unga fólk. Við erum auðvitað öll háð þessum tækjum og það er erfitt að setja börnum reglur sem maður getur ekki sjálfur farið eftir. Í sameiningu þurfum við að finna leiðir til að finna jafnvægi á notkun tækjanna og þátttöku í samfélaginu í kringum okkur, bæði í skólanum og utan hans.“

„Í því samhengi þá finnst 15 ára syni mínum ég stundum ekkert vera neitt voðalega skemmtileg og ekki alltaf virða sín réttindi. Ég fæ að heyra miskunnarlaust ef honum finnst ég vera með einhverja stæla: „Ertu ekki umboðsmaður barna? Þú átt að hlusta á mig,“ segir Salvör að lokum.

Sigríður Guðlaugsdóttir

VELFERÐ BARNNA Í NÚTÍÐ OG FRAMTÍÐ

Fyrir tæpum þrjátíu árum var barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna samþykktur á allsherjarþingi Sameinuðu þjóðanna. Sáttmálinn á að tryggja börnum heims öryggi og vernd, góð lífsskilyrði og tækifæri. Sáttmálinn á jafnframt að tryggja börnum sérstök réttindi umfram þá fullorðnu, ekki síst þar sem börn eru berskjaldaðri en þeir fullorðnu og mikilvægt að búa þeim sem best umhverfi til að lifa og þroskast. Mikið hefur áunnist í málefnum barna á undanförunum áratugum og heimurinn batnandi fer að mörgu leyti. Þó er víða langt í land og á það ekki síst við um velferð þeirra barna sem búa við fátækt og við stríðsátök. Þar er mikið verk að vinna og mikilvægt að þjóðir heims leggist á eitt um að tryggja öllum börnum frið og líf þar sem velferð þeirra og réttindi eru tryggð. Annað er óásættanlegt.

Þegar eitt verkefni er að baki og markmiðum náð birtast oft önnur verkefni sem menn óraði jafnvel ekki að standa frammi fyrir. Þar ber helst að nefna afleiðingar loftslagsbreytinga og ýmiss konar mengunar á börn. Veðurfarsbreytingar, hækkun yfirborðs sjávar, örplast í lífríkinu, ofnýting auðlinda og sóun mun hafa áhrif á heilsu og velferð barna. Börn nútíðar og framtíðar munu þurfa að takast á við afleiðingar gjörða okkar sem nú eru fullorðin. Við þurfum öll sem eitt að bretta upp ermar og vinna hratt til þess að börnin okkar taki við sem bestu búi. Við sem erum að vinna með börnum eða að málefnum þeirra ættum sérstaklega

HEIMSMARKMIÐ

Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun

að taka til hendinni því að velferð barna, mannréttindi og umhverfismál eru hliðar á sama teningnum og órjúfanlegir þættir. Víða er þó spyrnt við fótum og eru skólar landsins margir hverjir í fararbroddi og öðrum til fyrirmyndar hvað varðar vinnu að umhverfismálum.

Þjóðir heims hafa skrifað undir heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun. Þar eru markmið sem skulu nást fyrir árið 2030. Barn sem fæðist árið 2018 verður 12 ára árið 2030. Í hvernig heimi mun það búa? Það er undir okkur komið.

Alþjóðasamtök Save the Children hafa sett vinnu gegn loftslagsbreytingum sem

eitt af sínum markmiðum og Barnaheill – Save the Children á Íslandi hafa sett sér umhverfisstefnu með það að markmiði að leggja sín lóð á vogaskálar til bættis umhverfis og velferðar barna til framtíðar. Samtökin leitast í öllu sínu starfi við að lágmarka neikvæð áhrif á fólk, umhverfi og náttúru.

Barnaheill vilja hvetja alla þá sem er annt um velferð barna að samþætta sjálfbæra þróun og samfélagslega ábyrgð inn í allt sitt starf. Einungis þannig munum við skila af okkur góðu búi og vinna að velferð barna til framtíðar.

Margrét Júlía Rafnsdóttir

Frystigámar / Sala og leiga 10 / 20 og 40 ft.

Seljum einnig og leigjum gámahús, geymslugáma og salernishús í ýmsum stærðum og gerðum. Þjóðum sérlausnir, sniðnar að þörfum viðskiptavina.

BY 60-98101011

Hafðu samband!

Stólpi Gámar

Klettagöðum 5 | 104 Reykjavík | Sími 568 0100

www.stolpigamar.is

Barnaheill

Vissir þú að...
 börn þig á rétt
 á að láta
 skoðanir sínar í
 ljós og hafa
 áhrif

Holtsvegur 10
 210 Garðabær
 Þakíbúð á útsýnisstað!!

Stærð: 87 fm
 Fjöldi herbergja: 2
 Byggingarár: 2017
 Fasteignamat: 0

Bókið skoðun í síma 8996753

Verð: 48.900.000

Um er að ræða fallega og rúmgóða 2ja herbergja íbúð með svölum. Íbúðin er á 5. hæð, merkt 0501. Íbúðin er samtals 87,5 fm. Eignin skiptist í alírymi, hjónaherbergi, baðherbergi og geymslu. Allar innréttingar eru hannaðar af innviðshönnuðunum Berglindi Berndsen og Helgu Sigurbjarnadóttur. Innréttingar eru í eldhúsi og á baðherbergi auk skápa í anddyri og svefnherbergjum. Íbúðin afhendist fullbúin án gólfena í öðrum rýmum en í baðherbergi og þvottahúsi. Kaupandi greiðir skipulagsgjald sem er 0,3% af brunabótamati, þegar það verður lagt á.

Alírymi: Alírymi inniheldur stofu og eldhús, alls 27,5 fm. Eldhúsinnréttingar og skápar eru hannaðar af innviðshönnuðunum Berglindi Berndsen og Helgu Sigurbjarnadóttur. Útgengt er út á svalir frá stofu. Hjónaherbergi: Rúmgott herbergi alls 13,2 fm. Baðherbergi: Með fallegri innréttingu. Gólf eru flisalögð. Salemi er vegghengt. Handlaug í borði. Sturta með hlástýru blöndunartæki, sturtuhaus og úðara, sturtubott flisalagður með niðurfalli.

Gunnar Sverrir
 Lögg. fasteignasali
 8622001
 gunnar@remax.is

Ástþór Reynir
 Lögg. fasteignasali
 899 6753
 arg@remax.is

RE/MAX Senter - Skútuvogur 11a - 104 Reykjavík - Sími: 4144700 - www.remax.is

NÝ HÚÐLÍNA FRÁ

VERKEFNIÐ TALSMENN BARNNA Á ALÞINGI

Þann 19. mars síðastliðinn tóku þingmenn úr öllum þingflokkum á Alþingi að sér hlutverkið Talsmenn barna á Alþingi, en það var í þriðja sinn sem verkefninu var hrundið af stað á Alþingi í kjölfar þingkosninga. Verkefnið er samstarfsverkefni Barnaheilla, Unicef og umboðsmanns barna við þingmenn Alþingis. Hlutverkið byggist á velvilja þingmanna til að undirrita yfirlýsingu um réttindi barna sem segir:

Einstaklingar eru börn til 18 ára aldurs. Fjórðungur íbúa á Íslandi eru börn. Börn eru fullgildir einstaklingar með sjálfstæð mannréttindi. Börn eru ekki með kosningarétt og hafa takmarkaða möguleika til þess að hafa áhrif á samfélagið. Er því mikilvægt að þau eigi sér talsmenn sem gæta hagsmuna þeirra. Börn hafa sjálfstæðar skoðanir og búa yfir upplýsingum og reynslu sem er verðmæt fyrir íslenskt samfélag. Börn eiga rétt á því að fá tækifæri til að tjá sig um ákvarðanir sem varða þau með einum eða öðrum hætti. Börn eru háð því að fullorðnir einstaklingar tileinki sér barnvæn sjónarmið og setji réttindi og hagsmuni þeirra í forgang við alla ákvarðanatöku. Ákvarðanir sem teknar eru á Alþingi hafa mikil áhrif á daglegt líf barna sem og lífskjör þeirra til lengri tíma. Sjálfbær vöxtur samfélagsins er háður því að við virðum réttindi barna og fjárfestum í framtíð þeirra. Barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna var lögfestur á Alþingi 20. febrúar 2013. Mikilvægt er að innleiða skuldbindingar hans með markvissum hætti. Brýnt er að tryggja að öll börn njóti réttinda sinna samkvæmt Barnasáttmálanum án mismununar af nokkru tagi. Börn eiga rétt á því að vaxa úr grasi í stöðugu, öruggu og kærleiksríku umhverfi.

Vonir Barnaheilla, Unicef og umboðsmanns barna standa til þess að umræða um málefni barna aukist á Alþingi og að ákvarðanir sem teknar eru af Alþingi séu börnum fyrir bestu. Svo hægt sé að taka ákvörðun sem börnum er fyrir bestu þarf að meta áhrif ákvarðana á börn. Að mati Barnaheilla er mikilvægt að allir sem starfa að málefnum barna, þ.m.t. þingmenn og stjórnvöld önnur, tileinki sér Barnasáttmálan í störfum sínum.

Yfirlýsing talsmanna barna á Alþingi

Ég sem talsmaður barna á Alþingi heiti því að hafa Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna að leiðarljósi við störf mín sem þingmaður á Alþingi Íslandi.

Ég, sem talsmaður barna á Alþingi, mun leitast við að tileinka mér barnvæn sjónarmið og hafa réttindi og hagsmuni barna að leiðarljósi í mínum störfum á þinginu.

Ég mun leitast við að meta og vekja athygli á áhrifum þeirra ákvarðana sem teknar eru á Alþingi á börn dagsins í dag sem og börn framtíðarinnar.

Ég mun leitast við að fræða samflokksmenn mína á þingi um réttindi barna og ólíka snertifleti þeirra við störf þingsins.

Ég mun leitast við að tryggja að börn og talsmenn þeirra fái tækifæri til þess að koma sjónarmiðum sínum á framfæri við þingmenn áður en teknar verða ákvarðanir sem varða börn með einum eða öðrum hætti.

Alþingi, 19. mars 2018

 Jón Þór Ólafsson Bláttúfur Leif Gunnarsson varaumaður	 Líneik Anna Sævarsdóttir Villem Þór Þórsson	 Andrés Ingi Jónsson Steinnþóra Árnadóttir varaumaður
 Inga Sæland Guðmundur Ingi Kristjánsson varaumaður	 Oddný G. Harðardóttir Ágúst Ólafur Ágústsson varaumaður	 Bryndís Haraldsdóttir
 Gunnar Bragi Sveinsson Anna Kálförín Árnadóttir varaumaður	 Þorsteinn Víglundsson Hanna Katrín Friðrikadóttir varaumaður	

BAMBO NATURE

FYRIR BÖRNIN
OG UMHVERFIÐ

UMHVERFISVÆNAR OG OFNÆMISPRÓFAÐAR BLEIUR

bambo.is

NETÖRYGGI BARNNA

Alþjóðlegi netöryggisdagurinn var þann 6. febrúar síðastliðinn. Frá árinu 2001 hafa Barnaheill – Save the Children á Íslandi starfrækt ábendingalínu fyrir ólöglegt og óviðeigandi efni á neti, í samstarfi við Ríkislögreglustjóra. Ábendingalínan er hluti af SAFT verkefninu, (Samfélag, fjölskylda og tækni) og nýttur styrks frá Evrópusambandinu og úr ríkissjóði. Ábendingalína Barnaheilla er þátttakandi í samstarfi ábendingalína á heimsvísu í gegnum alþjóðasamtökin Inhope. Með þessu samstarfi er mögulegt að bregðast við þegar tilkynningar um ofbeldi gegn börnum hvaðanæva úr heiminum berast í gegnum ábendingalínuna.

Inni á heimasíðum Barnaheilla, lögreglunnar, SAFT og víðar má finna ábendingahnapp þar sem hægt er að senda tilkynningar um myndir eða myndbönd sem brjóta gegn friðhelgi einkalífs barna, svo sem myndir sem innihalda nekt eða sem sýna börn á kynferðislegan hátt.

Ábendingalínan og SAFT eiga gott samstarf við Facebook, Youtube, Instagram, Snapchat og Google og geta beitt öruggum og

fjótlegum leiðum til að fá myndefni fjarlægt af þeim miðlum. Því getur verið gott að tilkynna myndefni þaðan í gegnum ábendingalínuna.

Stafrænt kynferðisofbeldi gegn börnum á sér stað þegar myndum eða myndböndum sem sýna börn á kynferðislegan hátt er dreift á netinu. Stundum á það sér stað í kjölfar þess sem í daglegu tali er kallað „sexting“ og stundum á það sér stað sem hrelliklám. Stundum er það með ásetningi um að beita yngri börn ofbeldi og dreifa því og selja. Framleiðsla, skoðun, öflun og dreifing á slíkum myndum er refsiverð samkvæmt hegningarlögum. Að mati Barnaheilla ætti það þó ekki að eiga við gagnvart börnum sem taka slíkar myndir af sjálfum sér til eignar eða til að senda öðrum. Barn sem er ungur en 15 ára er ósakhæft vegna aldurs og yrði því ekki ákært fyrir að taka nektarmynd af sér og senda en hins vegar er engin undanþága frá ólögum framleiðslu og dreifing nektarmynda fyrir börn frá 15–18 ára og því væri lögum samkvæmt hægt að ákæra börn á þeim aldri fyrir slíkt. Að mati Barnaheilla þarf að taka af allan vafa um að börnum verði ekki gerð refsing

fyrir að taka af sér nektarmynd og senda vini. Barn sem náð hefur 15 ára aldri ætti að hafa um það frelsi hvort það taki mynd af eigin líkama og sýni jafningja með samþykki beggja. Vitanlega er þó mikilvægt að gæta að mörkum annarra og virða.

Í upphafi árs var frumsýnd stuttmyndin „Myndin af mér“, en hún er fræðslu- og forvarnarmynd um stafrænt kynferðisofbeldi eftir Brynhildi Björnsdóttur og Þórdísi Elvu Þorvaldsdóttur. Börn eiga rétt á vernd gegn öllu ofbeldi og því er afar mikilvægt að börn og allir sem hafa með uppeldi og þjónustu við börn að gera séu vel upplýstir um forvarnir og viðbrögð við ofbeldi gegn börnum. Því hvetja Barnaheill til þess að „Myndin af mér“ verði nýtt í þeim tilgangi í skólum, félagsmiðstöðvum, af foreldrafélögum og hvarvetna sem þörf er á.

Barnaheill hvetja samfélagið allt til þátttöku í að vernda öll börn gegn ofbeldi.

Þóra Jónsdóttir

MÁ BIRTA HVAÐ SEM ER UM BÖRN?

Hvert barn á sér mannréttindi. Sín eigin mannréttindi. Börn eru ekki bara afsprengi og afleiðing foreldra sinna heldur einstaklingar með sjálfstæð mannréttindi. Það er viðurkennt í Barnasáttmálanum að börn séu viðkvæmur hópur sem eigi rétt á sérstakri vernd. Þau eiga rétt á friðhelgi einkalífs, síns eigin einkalífs. Það stendur líka í Barnasáttmálanum að börn eigi sinn sjálfstæða rétt til að tjá skoðanir sínar um málefni sem þau varðar og samfélagið á að taka réttmætt tillit til skoðana þeirra í samræmi við aldur þeirra og þroska.

Tímarnir breytast og mennirnir með. Það sem einu sinni var eðlilegt og talið við hæfi á ekki endilega við í dag. Í dag gerir samfélagið ríkari kröfur um virðingu gagnvart einstaklingum og mannréttindum þeirra en áður. Það á að sjálfsögðu líka við um virðingu gagnvart börnum. Það sem birt

er opinberlega, í fjölmiðlum og á neti, er þangað komið að eilífu. Þó að við eyðum því út sem við skrifum eftir að hafa birt það getum við ekki verið viss um að það hafi ekki verið afritað og því deilt áfram. Þess vegna þurfa allir sem skrifa eða fjalla um börn að íhuga hvort umfjöllunin kunni að brjóta gegn mannréttindum barnsins á einhvern hátt. Er líklegt, eða hætta á, að umfjöllunin geti haft neikvæð áhrif á líf barnsins í nútíð eða framtíð? Hefur barnið verið spurt eða veitt samþykki sitt fyrir því að mynd af því sé birt á samfélagsmiðlum? Leiðum við yfirleitt hugann að mögulegum áhrifum þess að skrifa eitthvað um barnið sem það veit ekki einu sinni af? Sem við birtum fyrir fjölda fólks?

Vegna margra dæma um opinbera umfjöllun um börn, hvort sem var af hálfu fjölmiðla eða foreldra, þar sem óheppilega var fjallað um börn, að mati Barnaheilla og samstarfsfélaga

og stofnana, var afráðið að gefa út almenn viðmið um opinbera umfjöllun um börn. Fyrri útgáfan var birt í júní 2017 og var ætluð fjölmiðlum en hin síðari, sem ber heitið viðmið vegna umfjöllunar um börn á samfélagsmiðlum, var birt á alþjóðlega netöryggisdeginum þann 6. febrúar síðastliðinn.

Þau félög og stofnanir sem standa að útgáfunum eru Barnaheill, umboðsmaður barna, Unicef á Íslandi, Fjölmiðlanefnd, SAFT og Heimili og skóli.

Barnaheill hvetja fjölmiðla og foreldra til að kynna sér viðmiðin og tileinka sér þau fyrir öll börn samfélagsins.

Þóra Jónsdóttir

Almenn viðmið um opinbera umfjöllun um börn

Hér er að finna viðmið sem geta nýst fjölmiðlum og öðrum þegar þeir fjalla opinberlega um málefni sem snúa að börnum eða tengjast börnum á einhvern hátt. Þeim er meðal annars ætlað að styðja fjölmiðla í að þjóna almannahlutverki sínu, án þess að skerða réttindi barna með umfjölluninni.

Börn hafa rétt til að tjá sig um málefni sem varða þau og ber að áréttu að þessum viðmiðum er ekki ætlað að takmarka tjáningarfrelsi barna á nokkurn hátt. Þeim er fyrst og fremst ætlað að stuðla að því að öryggis þeirra og velferðar sé gætt í hvívetna þegar um þau er fjallað eða þegar börn taka sjálf þátt í almennri umfjöllun. Mikilvægt er að tryggja vandaða og uppbyggilega umfjöllun um málefni barna í fjölmiðlum, ásamt því að stuðla að þátttöku þeirra í samfélagsumræðu.

Almenn viðmið

- Við alla umfjöllun sem varðar börn ber að tryggja að mannréttindi þeirra séu virt og hagar umfjöllun sé hafður að leiðarljósi.
- Í umfjöllun um barn ber að gæta sérstakrar varkárni og tryggja að komið sé fram við það af virðingu og tekið tillit til þroska þess, aldurs og stöðu að öðru leyti.
- Áður en umfjöllun er birt skal meta hvaða áhrif hún getur haft fyrir barnið og tryggja að hagsmunir þess séu hafðir að leiðarljósi. Þrátt fyrir að umfjöllun varði ekki beinlínis barnið sjálft, heldur aðra sem því tengjast, skal meta áhrif birtingarinnar á liðan, orðspor og hagsmuni barnsins, óháð samþykki forsjáraðila.

Dæmi:

- Viðtal við foreldri um erfiðleika innan fjölskyldunnar, t.d. hegðunar- eða heilsufarsvanda barnsins.
- Ef umfjöllun getur talist viðkvæm eða meiðandi fyrir barn skal ganga úr skugga um að ekkert komi fram í henni sem væri hægt að rekja til barnsins eða fjölskyldu þess. Þetta á sérstaklega við þegar grunur er um að barn hafi brotið af sér eða brotið hafi verið gegn því.

Dæmi:

- Viðtal við foreldri undir nafni og mynd um afbrot framin gegn barni eða af hálfu barns.
  - Umfjöllun um dóm um kynferðisbrot gegn barni, þar sem finna má svo nákvæmar lýsingar á aðstæðum að auðvelt gæti verið að rekja það til viðkomandi barns.
- Forðast skal að birta umfjöllun, mynd eða myndband sem gæti haft meiðandi eða niðurbjótandi áhrif á barn, niðurlægt eða komið óorði á það, jafnvel þótt persónueinkennum sé breytt eða mynd sé skyggð. Á það við hvort sem umfjöllun varðar einstaka barn, hóp barna eða börn almennt.

Dæmi:

- Myndband birt á vef fjölmiðils, þar sem barn sést brjóta af sér, en andlit barnsins hefur verið skyggt.
- Þegar höfð eru samskipti við barn er mikilvægt að það viti að það sé að tala við fulltrúa fjölmiðils og að tilgangur viðtalsins/umfjöllunarinnar sé útskýrður fyrir barninu.
  - Ávallt skal tryggja að barn samþykki viðtal/myndbirtingu/nafnbirtingu eða aðra umfjöllun sem varðar það beint. Einnig skal meta í hverju tilviki fyrir sig hvort samþykki forsjáraðila sé nauðsynlegt út frá aldri og þroska barns og út frá umfjöllunarefninu. Sérstaklega er mikilvægt að gæta varkárni þegar um viðkvæm málefni er að ræða og hafa í huga að þrátt fyrir að samþykki barns og forsjáraðila séu fyrir hendi þarf að meta hverju sinni hvort umfjöllunin þjóni hagsmunum barnsins.

Dæmi:

- 12 ára barn vill koma í viðtal og segja frá starfi nemendafélagsins í skólanum. Í slíku tilviki er ekki endilega þörf á samþykki forsjáraðila.
- 15 ára barn vill koma í viðtal og segja frá erfiðri lífsreynslu sem það hefur orðið fyrir. Í slíku tilviki er gott að fá samþykki forsjáraðila en jafnvel þótt samþykki liggi fyrir skal ekki taka viðtalið ef talið er að það geti haft skaðleg áhrif á barnið til lengri tíma liðið.

- Ef tekið er viðtal við barn skal gæta þess að öryggi þess og velferð sé ekki ógnað með viðtalinu, það niðurlægt, haft að aðhláturfelni eða beðið um að rifja upp áföll eða atburði sem gætu valdið því sársauka eða sorg. Það sama á við þegar barn er fengið til að koma fram í fjölmiðli af öðru tilefni, t.d. í hæfileika- og skemmtipáttum.

- Varast skal að stimpla eða jaðarsetja börn og ekki birta umfjöllun sem elur á fordómum eða stuðlar að neikvæðum viðhorfum gagnvart ákveðnu barni, hópi barna eða börnum almennt.

Dæmi:

- Varast skal að alhæfa um hóp barna og varpa ábyrgð á samfélagslegum vandamálum á börn, sbr. fyrirsagnir á borð við „70 nemendur til vandræða í 10. bekk“ eða „Mikilvægt að útrýma offitu barna.“

- Brýnt er að tilkynningaskylda til barnaverndarnefndar sé ávallt virt fái fjölmiðlafólk vitneskju um óviðunandi upplýsingastæður hjá barni eða telur hættu á að barn verði fyrir ofbeldi eða stofni heilsu sinni og þroska í alvarlega hættu.

Viðauki

Börn eru einstaklingar yngri en 18 ára. Börn njóta tjáningarfrelsis og er það áréttað í Barnasáttmálanum, sem var lögfestur hérlendis með lögum nr. 19/2013, en hann felur í sér viðurkenningu á því að börn séu fullgildir einstaklingar með sjálfstæð réttindi, óháð réttindum fullorðinna. Að því sögðu eru börn viðkvæmur þjóðfélagshópur sem þarf á sérstakri vernd að halda. Endurspeglast það m.a. í 3. mgr. 76. gr. stjórnarskrárinnar, þar sem fram kemur að börnum skuli tryggð sú vernd og umönnun sem velferð þeirra krefst. Í athugasemdum í greinargerð með ákvæðinu kemur fram að það geti réttlætt undantekningar frá öðrum reglum mannréttindakafla stjórnarskrárinnar ef það þykir nauðsynlegt til verndar börnum. Á það m.a. við um tjáningarfrelsi. Þegar umfjöllun um börn er birt þarf ávallt að huga að þeirri sérstöðu sem börn njóta, bæði samkvæmt íslenskum lögum og alþjóðlegum mannréttindasamningum.

Einnig ber að áréttu mikilvægi þess að virða tilkynningarskyldu til barnaverndarnefndar sem kemur fram í 16. gr. barnaverndarlaga nr. 80/2002. Greinin felur m.a. í sér skyldu til að upplýsa barnaverndarnefnd um óviðunandi upplýsingastæður hjá barni eða ef hætta er á að barn verði fyrir ofbeldi eða stofni heilsu sinni og þroska í alvarlega hættu. Hver sem fær vitneskju um slíka háttsemi eða ástand hefur því skyldu til að tilkynna slíkt til barnaverndarnefndar.

Ákveðnar reglur gilda um starfsemi fjölmiðla en þeir starfa eftir lögum um fjölmiðla nr. 38/2011. Sérstaka áherslu ber að leggja á 26. gr. og 27. gr. laganna en þar kemur m.a. fram að fjölmiðlaveitu ber að halda í heidri lýðræðislegar grundvallarreglur og standa vörð um tjáningarfrelsi. Hún skal virða mannréttindi og jafnrétti og einnig friðhelgi einkalífs, nema lýðræðisshlutverk hennar og upplýsingaréttur almennings krefjist annars. Einnig er kveðið á um bann við hatursáróðri og hvatningu til refsiverðrar háttsemi. Tjáningarfrelsið er ein af grunnstöðum lýðræðis og gegna fjölmiðlar því afar mikilvægu hlutverki í nútímasamfélagi. Skoðanir fólks og umræðan í samfélaginu mótast að miklu leyti af því sem fjölmiðlar setja á dagskrá hverju sinni. Því er mikilvægt að vandað sé til verka í allri umfjöllun sem snýr að börnum, að fjölmiðlar geri sér grein fyrir þeirri ábyrgð sem þeir bera gagnvart börnum og hagi störfum sínum samkvæmt því. Framangreindum viðmiðum er ætlað að styrkja fjölmiðla í að þjóna almannahlutverki sínu með réttindi barna að leiðarljósi.

UMBODSMAÐUR BARNNA

SAMFÉLAG, FJÖLSKYLDA OG TÆKNI

Barnaheill

FJÖLMIÐLANEFND

Heimil og skóli
Lærissamvirkni forræða

Viðmið vegna umfjöllunar um börn á samfélagsmiðlum

Viðmiðin eru hugsuð sem heilræði fyrir foreldra og aðra aðstandendur barna, vegna umfjöllunar um börn á samfélagsmiðlum. Í þeim er fjallað um sjónarmið sem gott er að hafa í huga þegar myndum og öðrum persónuupplýsingum um börn er deilt á samfélagsmiðlum.

Foreldrar og aðrir aðstandendur barna eru sérstaklega hvattir til að hugsa sig um áður en færslum um börn er deilt á samfélagsmiðlum, með friðhelgi barnsins að leiðarljósi. Viðmiðin byggja á grunngildum Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna um réttindi barna.

FRIDHELGI

Öll börn eiga rétt á friðhelgi einkalífs, samkvæmt Barnasáttmálanum og stjórnarskrá Íslands, rétt eins og fullorðnir - bæði innan heimilis og utan. Börn eiga rétt á að njóta friðhelgi um lífshætti sína og einkahagi. Það sama gildir um tilfinningalíf barna, tilfinningasambönd þeirra og trúnaðarsamskipti.

SAMÞYKKI

Mikilvægt er að fá samþykki hjá börnum áður en talað er um þau á samfélagsmiðlum eða birtar af þeim myndir, að teknu tilliti til aldurs þeirra og þroska. Hafa þarf í huga að börn kunna að hafa skoðun á umfjöllun um þau eða myndbirtingum af þeim, þrátt fyrir að vera ung að aldri og að taka ber tillit til skoðana þeirra.

ÁBYRGÐ

Foreldrar, forsjáraðilar og aðrir sem annast börn bera ábyrgð á velferð þeirra og eiga að vera meðvitaðir um mannréttindi barna. Allt sem birt er á netinu má finna síðar og getur haft áhrif á líf barnsins með ýmsum hætti. Er því mikilvægt að setja sig í spor barnsins og hugsa um hvaða áhrif myndir eða umfjallanir geta haft á barnið síðar.

ÖRYGGI

Hafa ber í huga að öryggi mynda á netinu verður aldrei fulltryggt. Sá möguleiki er alltaf fyrir hendi að myndum eða umfjöllun verði dreift, jafnvel af lokuðum síðum. Einnig er áriðandi að upplýsingar um staðsetningu og GPS-hnit fylgi ekki myndum sem deilt er af börnum á samfélagsmiðlum þannig að óviðkomandi aðilum verði ekki kunnugt um staðsetningu þeirra.

A man with glasses and a brown jacket stands next to a woman with long brown hair wearing a teal sweater. They are both looking at a white smartphone held by the woman. The background is a bright, out-of-focus indoor setting.

Besta bankaappið* verður enn betra

Nú getur þú:

- Greitt marga reikninga í einu
- Sett reikninga í sjálfvirka greiðslu
- Greiðsludreift reikningum á kreditkort
- Fengið tilkynningu um nýja reikninga og reikninga á eindaga
- Byrjað reglulegan sparnað

 Arion banki
- fyrir framtíðina

*Skv. könnun MME

ÉG VAR HRÆDDUR, STRESSAÐUR OG KVÍÐINN

Guðjón Davíð Karlsson, leikari, eða Góí eins og hann er gjarnan kallaður, lenti í grófu einelti í grunnskóla. Árum saman var hann niðurlægður, niddur og gjarnan kallaður prestadjöfull. Allt vegna þess að pabbi hans var þekktur prestur.

Það er venjulegur dagur í lífi Góa þegar við hittumst í „græna herberginu“ í Þjóðleikhúsinu. Í morgun var það hann sem fylgdi börnunum, sex ára stelpu og níu ára strák, í skóla, en þau hjónin skiptast á því eiginkona Góa er ljósmóðir og vinnur vaktavinnu. Í græna herberginu þrjúða veggspjöld úr sýningunni *Slá í gegn* veggina. Góí er bæði leikstjóri og handritshöfundur sýningarinnar sem hefur notið mikillar velgengni síðustu mánuði.

Viti maður ekkert um Góa, gæti maður haldið að lífið hafi leikið við hann. Gott uppeldisheimili, frami í sjónvarpi, kvikmyndum og á leiksviði, heilbrigð börn og

gott hjónaband. En Góí hefur auðvitað fengið sinn skammt af mótlæti í lífinu.

„Þetta byrjaði allt dag einn þegar ég var að ganga útaf skólalóðinni í Austurbæjarskólanum, upp tröppurnar með gráu skólatöskuna mína á bakinu. Ég var í eigin heimi. Þetta var geggjuð skólataska, með svona járnkanti. Allt í einu kippir einhver í járnkantinn og ég er bara tekinn og skellt upp við vegginn fyrir neðan tröppurnar. Fimm eldri strákar klæddir í svartar úlpur. Ég er mjög hræddur. Hvað ætla þeir að gera? Ég meiði mig. Mér er illt. Einn tekur upp hnif og leggur við hálsinn á mér. „Reyndu að biðja fyrir þér núna prestadjöfull,“ segir hann. Tíminn stoppar. Hvað er að gerast? Skyndilega skýtur hann hnifblaðinu út og þá var þetta greiða! Þeir sleppa mér hlæja og hrópa: „Vá pabbi hans er Guð!“ Ég var algjörlega dofinn og síðan hef ég oft hugsað hvernig ætli þeim hafi liðið? Hvernig líður

manni ef maður hefur þörf fyrir að koma svona fram við aðra?“

Svona hófst eineltið og eftir þetta gat Góí átt von á árásum í hvert sinn sem hann fór úr skólanum. Hann var aldrei óhultur. Eineltið stóð yfir í um tvö ár eða þangað til „gerendurnir“ útskrifuðust úr Austurbæjarskólanum.

Alvarlegasta líkamlega atvikið endaði með heimsókn á slysadeild þegar hann hlaut annars stigs bruna á baki. „Ég var í sturtu eftir skólaleikfimi. Stóð einn í sturtunni og setti sjampó í hárið. Skyndilega fann ég einkennilega tilfinningu, Vissi ekki hvort mér var heitt eða kalt. Allt fylltist af gufu. Ég gat ekki hreyft mig í smá stund. Svo náði ég að hlaupa út. Einn af þessum eldri eðalgaurum hafði laumað sér inn og breytt hitastillingunni.“ Á slysadeildinni kom í ljós hversu alvarlegur bruninn var.

„Ég fann lengi til í húðinni eftir þetta, en það er samt merkilegt hvað eymslin í hjartanu voru alltaf meiri. Bruni á baki, harður snjóbolti í eyrað, snjór ofaní hálsmálið allt var þetta vont, óþægilegt og sárt. En það að vera særður í hjartanu, líða illa, hugsa og jafnvel og trú á því að maður sé ömurlegur, leiðinlegur og ljótur. Það eru sár sem hverfa ekki. Þú vaknar ekki morguninn eftir og hugsar ekki um það. Þetta er alltaf með manni.“

„Stundum leið mér ekki vel. Ég var hræddur, stressaður og kvíðinn. En það sem hjálpaði svo gríðarlega og kom mér heilum út úr þessu var að mér leið vel heima og með vinum og bekkjarfélögum. Ég var í frábærum bekk og vinsæll í árganginum og náði að „gleyma“ inná milli.“

Enginn af vinum hans tók eftir eineltinu, af því það átti sér yfirleitt stað eftir skóla; „Ég var alltaf svo hress. Það voru þessir eldri strákar sem létu mig finna fyrir því. Níddust á mér. Kaffærðu mér í snjó, lömdu mig, hrintu, tæmdu skólatöskuna. Uppnefndu mig. Ég brást oftast við með því að fara í hlutverk trúðsins, reyndi að svara fyrir mig, en vissi ekki hvernig ég ætti að snúa mér í þessu.“

Þetta var fyrir tíma eineltisáætlana og ekkert eineltisteymi var í skólanum. Gói sagði ekki frá, því hinir fullorðnu höfðu líka látið hann finna fyrir því að hann væri sonur pabba síns; „Ég átti að vera „heilagari“ en hinir krakkarnir. Eitt sinn þegar ég blótaði, rak einn kennarinn til dæmis upp öskur og sagði: „Ekki trúi ég að prestsonurinn hafi verið að blóta!“ ... og allir fóru að hlæja. Þó svo að kennarinn hafi eflaust ekki áttað sig á því, þá var „saklaus“ stríðni hans ekki svo saklaus fyrir mig því heildarmyndin var svo neikvæð og þetta bættist ofan á allt hitt.“

Gói sagði ekki heldur frá heima. Samt voru góð tengsl í fjölskyldunni; „Ég átti mjög gott samband við mömmu og pabba og við töluðum mikið saman. En ég vildi ekki særa pabba. Þeir voru alltaf að segja prestadjöfull, sonur Guðs og svo framvegis, og ég vildi ekki að honum myndist eins og þetta væri honum að kenna.“

Séra Karl Sigurbjörnsson, pabbi Góa, var prestur í Hallgrímskirkju og hafði fermt nánast alla krakkana í Austurbæjarskóla. Fyrir utan að hafa líklega skírt þau líka og gift foreldra þeirra. „Það þekktu hann allir. Það var oft sagt við mig prests-eitthvað. Og af því að það var yfirleitt neikvætt þá urðu

Gói ásamt börnum sínum, Kristínu Þórdísi og Óskari Sigurbirni.

þessi prestssona komment viðkvæm og þetta risti alltaf dýpra og dýpra.“

Í dag þegar Gói er sjálfur í foreldrahlutverkinu hlýtur hann að velta fyrir sér hvort börnin hans gætu lent í sömu stöðu: „Auðvitað. Ég hugsa mikið um það og vil auðvitað ekki að þau upplifi þá vanlíðan sem því fylgir að verða fyrir einelti hvort sem er sem fórnarlamb eða gerendur. Ég tala við þau um skólann og hvernig þeim líði og hvernig öðrum líði. Hvort það séu ekki allir vinir.“

„Og ég get ekki sleppt því að tala um eitt sem lætur mér líða mjög illa enn þann dag í dag. Líklega situr það mest í mér. Ég er nefnilega ekki bara fórnarlamb eineltis ég er líka gerandi. Ég horfði á, hlustaði og þagði þegar skólafélagi minn var tekinn fyrir. Ástæðan var líklega sú að ég var mjög feginn

að vera sjálfur ekki fórnarlambið þá stundina. En auðvitað hefði ég átt að standa upp. Það þarf nefnilega ekki nema einn til að standa upp og segja stopp. Það er sárt og leiðinlegt að hafa þetta á samviskunni.“

„Ég hef oft hugsað hvað hefði þurft til að taka á þessu á sínum tíma. Ég held að það að tala meira um tilfinningar skipti máli. Að kennarar og nemendur ræði hvernig hverjum og einum líði. Tala um margbreytileikann og hvað hann skiptir miklu máli.“

Hefur leiklistin hjálpað honum að vinna úr reynslunni?

„Auðvitað nýtir maður allt í leiklistinni. Allar tilfinningar og upplifanir fara í „tilfinningabanka“ sem maður sækir í. Svo var góð meðferð að skrifa um þetta í

sjónvarpsmyndinni *Klukkan um jól* sem ég gerði. Þá náði ég kannski í fyrsta skipti að kafa dálítið ofan í þetta og skrifa mig frá þessu ef svo má að orði komast.“

VINÁTTA

Gói á tvö börn sem þekkja Vináttuverkefni Barnaheilla. Þau voru bæði í vináttuleikskóla og eru nú í skóla sem er þátttakandi í tilraunakennslu efnisins fyrir grunnskóla; „Vináttuverkefnið er frábært verkefni. Það er svo mikilvægt að hjálpa börnum með góð samskipti, forðast aðstæður sem geta hrundið af stað neikvæðni, vanlíðan og stríðni. Mér finnst gott að sjá að þegar bekknum er skipt upp leika allir við alla. Að það skapist ekki aðstæður á borð við: „Oooo, við vorum líka með Góa í liði í síðasta tíma. Hann getur ekkert.“ Það eru þessi mikilvægu skilaboð um að allir séu góðir í einhverju sem verkefnið kemur svo vel til skila.“

„Hugmyndafræði Vináttuverkefnisins ætti að innleiða í alla skóla. Tölum saman. Kennum börnum að tjá tilfinningar sínar. Búum til umhverfi heima og í skólanum sem hvetur börn til að opna sig og segja frá hvernig

þeim líður. Að það sé eðlilegur hlutur að tala um tilfinningar. Svo er það þetta með mörkin, öll höfum við okkar mörk og mér finnst frábært að þau vinni saman og kynnist mörkum hvers annars. Þá verða samskipti svo miklu eðlilegri og heilbrigðari. Þau læra að það má segja nei, stopp.“

Og talið berst aftur að fjölskyldunni og samverustundum með börnunum:

„Dýrmætustu stundirnar eigum við þegar við tölum saman án þess að vera trufluð af tækninni, þessum endalausum meldingum úr sínum og samfélagsmiðlum. Það gerist t.d. þegar við förum í sund og í heita pottinn. Þá erum við í núinu og tölum um allt milli himins og jarðar. Þetta eru svo miklir snillingar og það er svo gaman að tala við þau um lífið og tilveruna. Þá ræðum við líka einelti og ég spyr hvernig þau upplifi sig í skólanum eða hvort þau taki eftir hvort einhver sé einn, eins og til dæmis í íþróttum. Við höfum líka rætt sjónvarpsmyndina sem ég gerði, *Klukkan um jól*, sem er byggð á reynslu minni af einelti og þau vita að hún byggir á hlutum sem ég lenti í. Og svo ræðum við alls konar annað skemmtilegt líka, bara svo það komi fram,“ segir Gói og hlær.

Það er komið að lokum vinnudagsins og Gói er á leiðinni að sækja börnin. „Ég var búin að lofa þeim að fá ís í dag,“ segir hann glaðlegur og það er greinileg tilhlökkun hjá honum sjálfum að vera með börnunum.

En áður en við kveðjumst kemur Vináttuverkefni Barnaheilla aftur til tals: „Þetta verkefni fyllir mig bjartsýni og veitir mér von um að það verði hægt að koma í veg fyrir einelti. Áður en Vináttuverkefnið kom þá var eina „meðalið“ sem skólinn hafði kannanir sem lagðar voru fyrir börnin. Þær voru meira gerðar fyrir skólann svo hann gæti friðað sig og látið eins og allt væri í lagi. En við verðum að viðurkenna að einelti á sér stað. Það geta orðið árekstrar í samskiptum. Lausnir er að kenna fólki að vinna saman. Að samþykkja náungann eins og hann er, skoða kostina og sætta sig við gallana hjá okkur sjálfum og náunganum. Mér finnst Vináttuverkefnið vinna að því. Ef við öllum upp sterka sjálfstæða einstaklinga, þá fyllist skólalóðin af hugrökkum, sjálfstæðum og sterkum nemendum sem láta ekki vaða yfir sig og aðra. Það er besta forvörnin gegn einelti.“

Sigríður Guðlaugsdóttir

Hluti stjórnar ungmennaráðs Barnaheilla – Save the Children á Íslandi, frá vinstri: Kolbeinn Þorsteinsson, Herdís Ágústa Linnet, Vera Fjalarsdóttir, Ingibjörg Ragnheiður Linnet og Gunnar Ágústsson. Á myndina vantar Katrínu Guðnadóttur og Najmo Cumar Fiyasko.

UNGMENNARÁÐ BARNHEILLA

Starfsárið sem er að líða hefur verið einstaklega viðburðaríkt hjá ungmennaráði Barnaheilla og mjög gefandi fyrir okkur sem erum í ráðinu. Þetta viðburðaríka starf hófst í fyrra, árið 2017, þegar ungmennaráðið kom af stað verkefni sem heitir Vinaverkefnið. Verkefnið felst í því að Ungmennaráðið skipuleggur viðburði fyrir unga nýbúa landsins þar sem við hittumst til að hafa gaman og búum til vettvang þar sem íslenskir unglingar og nýbúar fá tækifæri til að kynnst hver öðrum og menningu hver annars. Vinaverkefnið er nú orðið umfangsmesta verkefni ungmennaráðsins og hittumst við að meðaltali tvisvar í mánuði, en við höfum meðal annars haft páskabingó, salsakvöld, Halloween-partý, keiluferðir og margt fleira skemmtilegt.

Á aðalfundi ungmennaráðsins 15. september 2017 var kosin ný stjórn. Ingibjörg Ragnheiður Linnet tók við sem formaður af Herdís Ágústu Linnet, sem er þó enn í stjórn ráðsins.

Aðrir í stjórninni eru Gunnar Ágústsson, Katrín Guðnadóttir, Vera Fjalarsdóttir og Kolbeinn Þorsteinsson.

Herdís Ágústa Linnet fór til Tallinn í Eistlandi til að taka þátt í keppni ungra vísindamanna, en verkefnið hennar var í samstarfi við Barnaheill. Þar skoðaði hún stöðu flóttabarna á Íslandi og komst að þeirri niðurstöðu að mörgu þyrfi að breyta og að ávallt þurfi að hafa Barnasáttmálann í huga. Dagana 17.–19. mars fóru Katrín og Gunnar til Kaupmannahafnar á fund norræna samstarfsins. Þar var farið yfir helstu mál sem hver og ein samtök ungmennaráða Save the Children á Norðurlöndum höfðu verið að vinna að. Auk þess var rætt um ráðstefnu sem verður haldin í Malmö þann 17.–20. maí, en þar verður unnið að því að kanna hvort mannréttindum barna sé fylgt eftir á Norðurlöndum samkvæmt Barnasáttmálanum. Norræna samstarfið hefur verið skemmtilegt fyrir okkur, en aðallega mikil hvatning til þess að læra og efla starfið okkar hér heima.

Árleg fatasöfnun ungmennaráðsins, sem var í nóvember, gekk vonum framár. Það tókst að fylla heilan flutningabíl af fötum. Hjálparstarf kirkjunnar tók svo við fötunum og tryggði að þau kæmst á rétta staði.

Ungmennaráðið var með fræðsludag í apríl sem heppnaðist mjög vel. Við fengum hinseginfræðslu frá Samtökunum '78, Herdís Ágústa Linnet sagði frá keppni ungra vísindamanna og verkefni sínu og Najmo Fiyasko sagði frá sinni reynslu, en hún flúði heimaland sitt, Sómalíu, á unglingsárum.

Ungmennaráðið er spennt fyrir komandi tímum og reynslunni ríkara eftir viðburðaríkt starfsár.

**Ingibjörg Ragnheiður Linnet
og Gunnar Ágústsson**

Herdís Ágústa Linnét

HEF KYNNST MÖRGUM AF MÍNUM BESTU VINUM Í UNGMENNARÁÐINU

Herdís Ágústa Linnét lét af embætti formanns ungmennaráðs Barnaheilla í september á síðasta ári. Hún segir hér frá þeim áhrifum sem það hefur haft á hana að gegna formennsku í ráðinu.

Að starfa sem formaður ungmennaráðsins hefur reynt mér vel. Ég náði að brjótast aðeins út úr skelinni og losa mig við feimnina. Ég hef lært að koma fram, halda fyrirlestra, skrifa greinar, vera í samskiptum við alls konar fólk og vinna með hópi. Þetta er hluti af því að vera í ungmennaráðinu, en auðvitað snýst þetta mikið um það hversu mikið maður leggur á sig og gefur af sér. Ungmennaráðið hefur orðið mjög sjálfstætt með tímanum og það sem við gerum kemur frá okkur. Það er mikilvægt, að okkar mati, að ungmennaráð séu ung í anda og starf þeirra mótist af ungum hugsjónum og hugmyndum því annars missir það marks.

Ég tók mikla ábyrgð og hlutverkinu alvarlega sem varð til þess að ég fékk nóg. Ég er þó ennþá meðlimur og legg mitt af mörkum. Maður verður að passa upp á að brenna ekki út. Einnig verður maður að líta í kringum sig og sjá til þess að náunginn, eða sá sem tekur við, brenni ekki líka út.

Ég hef kynnst mörgum af mínum bestu vinum á þessu tímabili sem formaður og meðlimur ungmennaráðsins. Vinir sem ég á á Íslandi og vinir erlendis vegna norræns og alþjóðlegs samstarfs ungmennasamtaka Save the Children.

Norrænu vinir mínir hafa heimsótt mig hingað og við stefnum á sameiginlegt „roadtrip“ um Ísland næsta sumar. Það er ómetanlegt að hafa eignast þessa góðu vini og fyrir það er ég afar þakklát. Ég hef eignast vini á öllum aldri. Ég er í góðum tengslum

við starfsfólk Barnaheilla og þær eru góðar vinkonur mínar. Stjórn Barnaheilla hef ég líka fengið að kynnst en þar er yndislegt fólk.

Eftir fjögur ár í ungmennaráði Barnaheilla, eftir öll okkar flottu verkefni, eftir ferðalög erlendis á ráðstefnur og fundi, þá líður mér eins og maður geti gert allt ef maður vinnur með góðum hópi og lærir af reynslunni. Maður þarf að leggja mikið á sig, en það skilar sér. Starf með ungmennaráðinu undirbýr mann vel fyrir nútíðina og framtíðina en fátt er mikilvægara en að vera trúr góðum hugsjónum, eins og Barnaheill og ungmennaráðið standa fyrir, geta starfað með fólk og trú á sjálfan sig. Það lærir maður í ungmennaráðinu.

Herdís Ágústa Linnét

Najmo Cumar Fiyasko

ÉG Á MÉR STÓRA DRAUMA

Najmo Cumar Fiyasko er 19 ára gömul og kemur frá Sómalíu. Hún hefur verið virk í starfi ungmennaráðs Barnaheilla síðan 2017 og kann því afar vel. Þrátt fyrir unga ævi hefur lífshlaup hennar verið með ólíkindum og hún hefur lagt á sig langt og strangt ferðalag til að koma hingað til lands. Við Najmo mæltum okkur mót á kaffihúsi í Reykjavík þar sem hún sagði mér sögu sína.

„Ég heiti Najmo Cumar Fiyasko og er fædd í Sómalíu. Þegar ég var 11 ára gömul missti ég pabba minn og þá var ég gefin frænda mínum, sem var miklu eldri en ég, í þvingað hjónaband. Síðan þá hefur líf mitt snúist um að berjast fyrir mínum eigin mannréttindum. Mamma mín gat ekki hjálpað mér því að karlar ráða öllu í Sómalíu. Mamma býr í Mógadisjú. Þegar ég var 13 ára ákvað ég að flýja heimaland mitt til að bjarga mér út úr þessu hjónabandi. Leið mín lá til Súdan, Líbíu og Möltu og þegar ég var 16 ára tókst mér loks að komast hingað til Íslands. Hér hef ég verið síðan.

Þetta hefur verið erfið lífsreynsla fyrir mig, sérstaklega þar sem ég var að berjast

gegn ríkjandi menningu í mínu eigin landi. En þvinguð hjónabönd eru bara partur af menningunni og viðurkennd í samfélaginu. Þess vegna varð ég að flýja.

Þó að ég búi á Íslandi er ég enn að berjast fyrir aðrar stelpur í Sómalíu með því að gera myndbönd sem ég birti á samfélagsmiðlum. Ég er að reyna að hvetja þær áfram og segja þeim að ef menningin er slæm verðum við að gera eitthvað í því og taka málin í okkar hendur. Við þurfum að yfirgefa landið og þrýsta á um breytingar í okkar samfélagi. Það er kannski sárt en það er miklu sárara að sjá að þessir hlutir séu enn að gerast. Við þurfum að stoppa þetta og til þess að geta það verðum við að tala um þetta hvar sem við getum og mennta stelpur í Sómalíu. Það er það sem ég er tilbúin til að gera og það er minn draumur – að hjálpa stelpum eins mikið og ég mögulega get þangað til að þetta tekur enda.

Ég bý hjá fósturforeldrum í Reykjavík sem hafa hjálpað mér mjög mikið og mér þykir mjög vænt um og líka litlu fóstursystur mína. Við erum fjölskylda þótt við komum úr ólíkum áttum. Ég er í framhaldsskóla,

Fjölbraut í Ármúla, á félagsfræðibraut. Mér líkar mjög vel í skólanum. Ég á mér stóra drauma og til þess að þeir rætist þarf ég að mennta mig,“ segir Najmo og heldur út í vorið full af eldmóði.

Aldís Yngvadóttir

 Barnaheill

Vissir þú að...
börn eiga
rétt á vernd
gegn
kynferðislega
ofbeldi.

DAGUR MANNRÉTTINDA BARNA

Þann 20. nóvember er afmæli barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna. Alþingi samþykkti árið 2016 að þessi dagur skyldi helgaður fræðslu um Barnasáttmálann í skólum landsins. Innanríkisráðherra og mennta- og menningarmálaráðherra fólu Barnaheillum að sjá um framkvæmd dagsins.

Á síðasta ári stofnuðu samtökin til Mannréttindasmiðju í tilefni dagsins þar sem nemendur á leik-, grunn- og framhaldsskólastigi voru hvattir til að vinna skapandi verkefni um mannréttindi og senda afraksturinn til samtakanna. Opnuð var Fjársjóðskista á vefsvæði Barnaheilla þar sem

verkefni eru varðveitt. Mannréttindasmiðjan fer af stað aftur þann 20. nóvember næstkomandi. Í kjölfarið má vænta þess að ný verkefni þar sem sköpunargáfan hefur fengið að njóta sín bætist við í Fjársjóðskistuna því mannréttindi eru fjársjóður til framtíðar.

HÚRRA FYRIR SVEITARFÉLÖGUM SEM HAFU GERT GRUNNMENTUN GJALDFRJÁLSA Í RAUN!

Barnaheill – Save the Children á Íslandi hófu vitundarvakningu árið 2015 um kostnað foreldra grunnskólabarna við innkaup á ritföngum og fleiru sem þarf til skólagöngu. Samtökin skoruðu á yfirvöld að afnema þessa kostnaðarþátttöku og virða þar með réttindi barna til gjaldfrjálsrar grunnmenntunar eins og kveðið er á um í barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna. Áskorunin náði annars vegar til sveitarfélaga þar sem hvatt var til þess að skólar hættu að gefa út svokallaða innkaupalista og hins vegar til stjórnvalda um að afnema leyfi til slíkrar gjaldtöku með breytingu á grunnskólalögum. Barnaheill kölluðu almenning til liðs við sig á síðasta ári með undirskriftasöfnun um áskorun á stjórnvöld. Það var því mikið gleðiefni þegar fréttir fóru að berast frá hverju sveitarfélaginu á fætur öðru sem tók áskoruninni og tilkynnti um

afnám gjaldtöku fyrir veturinn 2017–2018. Í lok árs 2017 bárust svo fréttir af því að tvö stærstu sveitarfélög landsins, Kópavogur og Reykjavík hefðu samþykkt að afnema kostnaðarþátttöku á skólaárinu 2018–2019. Var það mikið framfaraskref í átt að því að öll börn á Íslandi nytu jafnræðis í þessum efnun. Samkvæmt lauslegri samantekt Barnaheilla munu um 98% barna njóta gjaldfrjálsrar grunnmenntunar frá og með haustinu 2018. Það miðast þó við að öll sveitarfélög sem höfðu afnumið kostnaðarþátttöku fyrir yfirstandandi skólaár haldi sömu stefnu næsta haust. Ekki er hægt annað en að gleðjast yfir þeim árangri en þó eru enn börn sem njóta ekki þessara réttinda og því þarf að breyta.

Ég vil þakka þeim sveitarstjórnarkonum og -körlum sem hafa gert grunnmenntun

gjaldfrjálsa í raun í sínu sveitarfélagi. Húrra fyrir ykkur! Um leið skora ég á fulltrúa þeirra örfáu sveitarfélaga sem ekki hafa stigið þetta skref til fulls að hafa hugrekki til þess áður en næsta skólaár hefst.

En umfram allt vil ég ítreka áskorun Barnaheilla og beina því til alþingismanna að breyta 31. grein grunnskólalaga á þann veg að tekið sé fyrir þessa kostnaðarþátttöku heimilanna á skólagögnum. Einungis þannig er hægt að tryggja til framtíðar jöfnuð milli allra barna varðandi þennan kostnað án tillits til búsetu eða í hvaða skóla þau ganga.

Erna Reynisdóttir

Frá vinstri: Kolbrún Baldursdóttir, fyrrum formaður Barnaheilla, Sigprúður Guðmundsdóttir framkvæmdastýra Kvennaathvarfsins, Guðni Th. Jóhannesson, forseti Íslands og Erna Reynisdóttir, framkvæmdastjóri Barnaheilla.

VIÐURKENNING BARNAEILLA

Kvennaathvarfið hlaut árlega viðurkenningu Barnaheilla – Save the Children á Íslandi árið 2017 fyrir að beina sjónum sínum í auknum mæli að þörfum og réttindum barna sem í athvarfinu búa hverju sinni. Kvennaathvarfið hefur frá opnun þess, árið 1982, unnið gríðarlega mikilvægt starf til verndar konum og börnum sem neyðst hafa til að flýja heimili sín vegna ofbeldis. Konur og börn þeirra geta dvalist í athvarfinu þegar dvöl í heimahúsum er þeim óbærileg vegna ofbeldis af hálfu maka eða annarra heimilismanna.

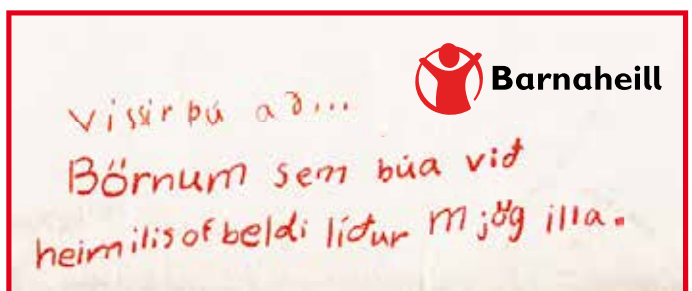
Afhending viðurkenningarinnar fór fram í veislusal veitingastaðarins Nauthóls. Kolbrún Baldursdóttir, þáverandi formaður Barnaheilla, flutti ávarp og tilkynnti um viðurkenningarhafann.

Sigprúður Guðmundsdóttir, framkvæmdastýra Kvennaathvarfsins veitti viður-

kenningunni viðtöku og sagði nokkur orð. Forseti Íslands, hr. Guðni Th. Jóhannesson, flutti stutt ávarp. Guðmundur Steingrímsson, sem situr í stjórn Barnaheilla, lék á harmóníku við upphaf athafnarinnar. Jón Ragnar Jónsson, sem einnig á sæti í stjórninni, flutti tónlistaratriði.

Fulltrúar Ungmennaráðs Barnaheilla, þau Herdís Ágústa Kristjánsdóttir Linnet, Ingibjörg Ragnheiður Linnet, Gunnar Ágústsson og Kolbeinn Þorsteinsson fluttu ávarp.

Barnaheill veita árlega viðurkenningu fyrir sérstakt framlag í þágu barna og mannréttinda þeirra í tengslum við afmæli Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna þann 20. nóvember. Viðurkenningin er afhent til að vekja athygli á Barnasáttmálanum og mikilvægi þess að íslenskt samfélag standi vörð um mannréttindi barna. Barnasáttmálinn er leiðarljós í öllu starfi Barnaheilla.

SIGÞRÚÐUR GUÐMUNSDÓTTIR

ÖMMUHJARTAÐ SLÆR MEÐ BÖRNUM Í KVENNAATHVARFINU

Sigþrúður Guðmundsdóttir, framkvæmdastýra Kvennaathvarfsins.

„Mér fannst ég stundum vera með steinhjarta þegar fólk spurði hvort það væri ekki erfitt að vinna innan um allar þessar sorgir hér í Kvennaathvarfinu. Og þótt ég hafi fundið til með þeim var ég ekkert miður mín því þetta voru ekki mínar sorgir. Og þegar ég fór til Inlands sögðu sumir að þeir gætu ekki farið þangað af því þar væri svo mikil sorg. Þá hugsaði ég með mér að sorgin væri nú ekki meiri á Inlandi þótt ég væri þar. En eftir að barnabarnið mitt fæddist þá fara sorgir barna lengra inn í hjartað og mér finnst erfiðara að eiga við þær.“

Sigþrúður er alin upp í Hrunamannahreppi og er ein fjögurra systkina. Hún lærði félags- og kennslufræði og vann meðal annars sem kennari í Vík og á Hofsósi áður en hún flutti á Snæfellsnesið og varð forstöðumaður Félags- og skólaþjónustu Snæfellinga. Árið 2006 söðlaði hún svo um og hóf störf hjá Kvennaathvarfinu.

Sigþrúður á eina dóttur og barnabarn, tveggja ára gamlan stráka: „Það skemmtilegasta sem ég veit er að vera amma. Það er æðislegt. Strákurinn minn er algjör lukkunnar pamfill. Stundum þegar ég horfi á hann engjast sundur og saman úr hlátri með foreldrum

sínum hugsa ég hvað hann er ótrúlega heppinn. Og hvað hann á gott líf. Þá fer ég líka í samanburðinn og finn fyrir ofboðslegri sorg yfir því hvað það eru mörg börn sem eru ekki svona heppin.“

Það er augljóst að þrátt fyrir sorgir í Kvennaathvarfinu er þar góður andi. Í eldhúsinu heilsar kona sem er að vaska upp og tvær erlendar dvalarkonur koma gangandi niður stigann. Þær eru léttar á brá, spjalla saman og hlæja. Lítil drengur fylgir þeim og Sigþrúður gefur sig móðurlega á tal við hann áður en við setjumst niður til að spjalla.

„Hérna er ég í alls konar hlutverkum. Það er eitt af því sem er svo skemmtilegt við þetta starf. Ég hoppa stundum á milli þess að passa barn eða leika við það, kynnast þessum ótrúlegu konum sem hingað koma, spæla egg, sitja fundi, eða reyna að skilja eitthvað í þessum teikningum af nýja húsinu sem við erum að fara að byggja og á að búa konum, sem koma héðan, tímabundið leiguhúsnæði á viðráðanlegu verði. Þannig að starfið er mjög fjölbreytt og ekki fræðilega mögulegt að fá leið á því,“ segir Sigþrúður hlæjandi.

Á síðasta ári voru að meðaltali 23 íbúar í Kvennaathvarfinu á hverjum degi, 13 konur og tíu börn. Erlendar konur, sem eru um helmingur dvalarkvenna, dvelja alla jafna lengur en íslensku konurnar og erlendar konur með börn dvelja yfirleitt lengst, jafnvel svo mánuðum skiptir; „Ástæðan er oft tengslaleysi þeirra hér á landi, þær eiga í færri hús að venda. Ég, sem er nú kannski heitasti aðdáandi Kvennaathvarfsins, myndi til dæmis frekar vilja vera hjá fólkinu mínu ef sá möguleiki væri fyrir hendi. Ástæðan er sú að þetta er stórt heimili og hér væri ég í sambúð með 23 manneskjum sem ég þekkti ekki og þyrfti að fara eftir þeim fáu en stífu húsreglum sem lúta að því að halda heimilislífriðinn. Það er hins vegar gott til þess að vita að konur, sem annars væri hætta búin að dvelja hjá tengslafólki, geti komið hingað í öryggið.“

MISMUNANDI UPPLIFUN AF OFBELDI

Konurnar sem sækja í Kvennaathvarfið eru allar að flýja ofbeldi, oftast af hálfu sambýlismanna eða eiginmanna. Ofbeldið er af ýmsum toga og hefur varað mis lengi. Komuskýrslur eru teknar af öllum konum sem leita til athvarfsins. Á síðasta ári sögðu 60% frá líkamlegu ofbeldi sem Sigþrúður

telur að sé í raun hærra; „Margar kvennanna skilgreina ekki kynferðisofbeldi sem slíkt ef ekki er um hreina nauðgun að ræða. Ég var líka fljót að átta mig á því að það er alltaf hærra hlutfall sem hefur fengið áverka í sambandi en segist hafa verið beitt líkamlegu ofbeldi. Þær líta svo á að áverkarnir séu þeim að kenna af því þær voru svo fullar þegar þær komu heim úr partýinu, eða af því þær verða svo leiðinlegar og miklir daðrarar í boðum og mennirnir verði „auðvitað“ reiðir yfir því. Og þær hafa fengið að heyra að þær séu glyðrulega klæddar og í alltof háum hælum sem þær geta ekki gengið almennilega á af því þær séu líka svo feitar. Svo þeir kannski ýta við konunum og þær detta, jafnvel niður stigann og handleggsbrotna. En þau líta ekki á það sem líkamlegt ofbeldi heldur eitthvað sem er konunni að kenna. Ef þær hefðu bara verið einhvern veginn öðruvísi þá hefði þetta ekki farið svona enda er það skilgreining ofbeldismannsins.“

STAÐA BARNANNA Á HEIMILINU

Börnin sem koma í Kvænnaathvarfið eru mjög mismunandi á vegi stöð. „Þau hafa yfirleitt ekki fengið mikinn aðdraganda að flóttanum frá heimilinu þannig að þau náðu ekki að þakka hlutum sem þau vildu hafa með sér. Stundum eru þau dauðfegin að vera komin af heimilinu, eru dugleg að skanna húsið og velta fyrir sér öryggi. Þá eru þau fljót að spotta út öryggismyndavélarnar. Þau velta því fyrir sér hvort ofbeldismaðurinn komist inn og ef hann er til dæmis rosaalega sterkur, hvort hann geti brotið upp hurðina. Þó að léttirinn sé til staðar að vera komin úr aðstæðunum, treysta þau ekki alveg að þau séu örugg.“

„Stundum koma börn hingað sem eru of fullorðin miðað við aldur og taka alltof mikla ábyrgð. Ég man eftir strák sem var að spá í húsnæðisverð átta ára gamall. Hvort það væri ódýrara að leigja hér eða þar og hversu marga strætómiða væri hægt að kaupa fyrir mismuninn til að komast á milli staða, hvort þetta borgaði sig. Þannig að börnin eru á mismunandi stað. En það sem mér finnst þau öll eiga sameiginlegt er að þau eru öll svo yndisleg og falleg.“

ÞJÓNUSTA VIÐ BÖRNIN

„Við tölum mjög hreinskilninslega við mæður um afleiðingar heimilisofbeldis og það getur verið dálítið sárt fyrir þær. Því oft hafa foreldrarnir átt það eina verkefni

sameiginlegt að lifa við óbreytt ástand í þeirri trú að það hefði engar afleiðingar fyrir börnin.“

Börn undir sex ára aldri fá þjónustu að miklu leyti í gegnum mæðurnar. Stærri börn fá skipuleg viðtöl við ráðgjafa. Fyrst eru þau frædd um starfsemi hússins, kynntar húsreglurnar og af hverju þær eru settar, þau segja hvenær þau eiga afmæli, hvað þeim finnst gott að borða og hvort þau eru hrædd við eitthvað. Nokkrum dögum síðar tekur við umræða á alvarlegri nótum; „Þá ræðum við um ofbeldi á heimilum og sýnum þeim teiknimynd sem við létum gera um heimilisofbeldi og mikilvægi þess að tala um það sem gerist. Þau fylla út spurningalista sem snýr að þeirra reynslu og svo fá þau útskriftarviðtöl þegar þau fara þar sem við ræðum öryggis- og viðbragðsáætlun lendi þau í aðstæðum sem þau óttast. Inn á milli fá þau viðtöl þar sem þeim er hjálpað að vinna úr reynslu sinni. Eðlilega eru þau oft hikandi og hissa fyrstu dagana en eru ótrúlega fljót að jafna sig á því, en við sjáum líka að sum barnanna eiga erfiðara með að ná jafnvægi.“

SJÁLFBODALIÐAR

„Við erum með ótrúlega flottan hóp sjálfbodaliða sem koma hingað og leika við börnin, hjálpa þeim að læra eða fara með þau í bíó. Leikhúsin í borginni hafa verið svo yndisleg að bjóða þeim í leikhús og þannig reynum við að hjálpa þeim að upplifa góða tíma hér og stuðla að öryggi sem hjálpar þeim að læra að treysta að nýju. Þau halda sínu daglega lífi utan heimilis áfram, sækja skólann sinn og tólmstundir ef þær eru fyrir hendi, en auðvitað ekki ef þau koma utan af landi eða ef það er veruleg hættu á því að ofbeldismaðurinn nemi þau á brott.“

FENGU FALLEINKUNN FRÁ BARNHEILLUM

„Þegar ég tók við árið 2006 þá var hugmyndafræðin sú að börnin kæmu hér á ábyrgð mæðra sinna og þjónustan til þeirra fælist í að þeim liði vel og upplifðu góða tíma og að mömmunni liði betur og þá liði börnunum betur. Og auðvitað er margt til í því. En svo vildum gera meira fyrir börnin. Og þá voru það meðal annars Barnaheill sem spörkuðu í rassinn á okkur með rannsókn á heimilisofbeldi og hvernig tekið var á börnum í tengslum við það. Við fengum auðvitað bara sömu falleinkun og allir aðrir í þeirri rannsókn. Á sama tíma gerði meistaranemi í félagsráðgjöf rannsókn hjá okkur og þá

áttuðum við okkur á að við höfðum eiginlega ekkert talað við börnin sjálf. Rannsóknin leiddi í ljós að börnunum leið vel hér og fannst starfskonurnar góðar en það voru ýmsar brotalamir sem við höfðum ekki hugmynd um. Og þarna ákváðum við að breyta okkur og okkar starfsháttum. Ég er ótrúlega gæfusöm með starfshóp og hér eru miklir eldhugar, sem er auðvitað mikill kostur við þær aðstæður. Við byggðum upp þetta kerfi fyrir börnin og bjuggum til teiknimyndina, því það er svo mikilvægt að hafa gott verkfæri til að tala um ofbeldi. Í framhaldinu fylgdum við teiknimyndinni svo eftir um landið.“

FRAMTÍÐARSÝNIN

„Í náinni framtíð er það húsið sem við erum að byggja sem getur verið millistig fyrir konur sem fara héðan, því nú dvelja sumar alltof lengi hér vegna erfiðleika á húsnæðismarkaði. Við myndum vilja vinna áfram með börnin og bæta þjónustu okkar þar. Við þurfum að huga að fötluðum konum, þetta hús hér er ekki að ganga fyrir hreyfihamlaðar konur. Breyttir tímar og mismunandi fjölskyldugerðir vekja líka spurningar um athvarf fyrir aðeins annað kynið. Við fáum fyrirspegnir eins og með transfólk og hinsegin fólk og þetta er umræða sem er svo ótrúlega spennandi og við eigum eftir að demba okkur í. Svo eigum við eftir að teygja okkur betur út á land.“

En stóra málið eru forvarnir. Ég held að það þurfi mismunandi aðferðir. Almenn jafnréttisfræðsla og þjálfun fyrir börn skiptir miklu máli þannig að þau viti hvernig þau eigi að leysa ágreining og bera virðingu fyrir þeim sem eru í kringum þau. Vináttuverkefni Barnaheilla kemur þar mjög sterkt inn því það sem maður lærir í æsku er svo mikilvægt.“

Að lokum hugsar Sigprúður til barnanna sem þurfa að búa við ofbeldi: „Tilhugsunin um börn sem eru skelfingu lostin heima hjá sér, niðurlægð, pissa á sig af hræðslu um að í þetta skipti deyi mamma og þora ekki að segja frá. Þessi börn fá ekki að njóta æskunnar. Og þar að auki fara þau út í lífið með miklu verri spil en þau ættu að gera, eru líklegri til að misnota áfengi og fíkniefni, missa heilsuna, sitja í fangelsum, framja sjálfsvíg, ... og þetta er svo ósanngjarnt ... og ég finn einhvern veginn meira fyrir því eftir að ég sjálf varð amma.“

Sigríður Guðlaugsdóttir

SÍMALAUS SUNNUDAGUR

„Getur þú verið án síma í einn dag?“ var spurning sem varpað var fram á Símalausum sunnudegi sem Barnaheill – Save the Children á Íslandi stóðu fyrir þann 26. nóvember 2017. Markmiðið með þessu átaki var að vekja foreldra og aðra fullorðna til vitundar um áhrif af notkun snjallsíma á samskipti og tengslamyndun innan fjölskyldunnar. Skorað var á fólk að leggja símanum þennan dag og verja honum til samveru með fjölskyldunni. Átakið var kynnt í fjölmiðlum og auglýst á samfélagsmiðlum. Það hlaut mjög jákvæðar undirtektir.

Fyrirmynd að Símalausum sunnudegi var sótt til systursamtakanna í Bretlandi þar sem haldinn er símalaus föstudagur (Phoneless Friday) í tengslum við fjáröflunarátak þar. Hugmyndin að Símalausum sunnudegi hér á landi kviknaði hins vegar í tengslum við niðurstöður meistaraprófsrannsóknar Esterar Guðlaugsdóttur í félagsráðgjöf við Háskóla Íslands frá 2016. Ritgerðin bar heitið Samkeppnin við snjallsímana – Hefur snjallsímanotkun áhrif á tengslamyndun foreldra og barna að mati fagaðila í ung- og smábarnavernd? Niðurstöður rannsóknarinnar benda til þess að snjallsímanotkun foreldra geti haft áhrif á tengslamyndun foreldra og barna. Þetta virtist einkum koma fram við kringumstæður þar sem foreldri var andlega fjarverandi vegna snjallsímanotkunar. Slíkt getur haft í för með sér að barn verði óöruggt og finni fyrir höfnun sem getur haft áhrif á þroska þess. Kröfur og áreiti sem tengist notkun snjallsíma og samfélagsmiðla getur

haft áhrif á samverustundir fjölskyldna og höfundur rannsóknarinnar telur að auka þurfi meðvitund um snjallsímanotkun í samfélaginu.

Þrátt fyrir að snjalltæki séu hluti af daglegu lífi nær flestra hafa mjög fáar rannsóknir verið gerðar á áhrifum þessara tækja á samskipti og tengsl barna og foreldra. Bandarískur barnalæknir, Jenny S. Radesky, gerði rannsókn ásamt samstarfsfólki árið 2014 þar sem fylgst var grannt með samskiptum fjölskyldna sem fóru út að borða á skyndibitastað. Gerðar voru 55 athuganir þar sem einn forráðamaður var með barn eða börn í 32 tilvikum og tveir forráðamenn í 23 tilvikum. Börnin voru allt frá einu (27 tilvik) og upp í þrjú (8 tilvik). Börnin voru tvö í 20 tilvika. Alls komu því 83 börn við sögu. Flest barnanna voru á skólaaldri eða 54 (60%). Niðurstöðurnar voru að í 40 af þessum 55 hópum af forráðamönnum og börnum voru snjalltæki notuð á meðan á máltíð stóð. Notkun á snjalltækinu spannaði allt frá því að liggja á borðinu til næstum stanslausrar notkunar á meðan á máltíð stóð. Sum barnanna virtust ekki kippa sér upp við snjalltækjanotkun foreldris eða forráðamanns og sáu sjálf um að hafa ofan af fyrir sér. Á meðan önnur sýndu augljós merki

um að þau vildu athygli sem var oft svarað með neikvæðum viðbrögðum foreldris. Notkun barnanna sjálfra á snjalltækjum var fremur lítil (þau voru upptekin við að borða, leika sér saman eða við leikföng sem boðið var upp á) en virtist þá yfirleitt í þeim tilgangi að skemmta þeim eða stjórna hegðun þeirra. Börnin voru næstum alltaf forvitin um hvað hinir fullorðnu voru að gera í snjalltækjunum og það virtist vera sameiginleg skemmtun fyrir börn og fullorðna að skoða upplýsingar eða ýmsa miðla í þeim. Rannsakendur telja að þetta mynstur þurfi að rannsaka betur en að það sé engu að síður mikilvægt skref í að kanna hvernig tæknin hefur áhrif á dagleg samskipti sem eru mikilvæg fyrir þroska barna. Auk þess telja þeir að brýnt sé að rannsaka hvaða hugmyndir foreldrar hafa um eigin notkun á snjalltækjum og hvort þeir setji sér einhverjar reglur um notkun þeirra í samverustundum fjölskyldunnar. Þótt ekki sé hægt að draga algildar ályktanir út frá þessari rannsókn sem var einkum lýsandi vöknuðu ýmsar fleiri spurningar sem vert er að skoða eins og til dæmis langtímaáhrif á þá sem upplifa ítrekað andlega fjarveru í samskiptum vegna snjalltækjanotkunar.

Aldís Yngvadóttir

FRÁ AÐALFUNDI

Aðalfundur Barnaheilla – Save the Children á Íslandi var haldinn 10. apríl 2018. Kosin var ný stjórn þar sem Harpa Rut Hilmarsdóttir var kjörin formaður og Páll Valur Björnsson varaformaður. Fráfarandi formaður til sex ára, Kolbrún Baldursdóttir, var kvödd og henni þakkað fyrir starf í þágu samtakanna.

Við það tækifæri afhenti Erna Reynisdóttir, framkvæmdastjóri Barnaheilla Kolbrúnu blómvönd ásamt ljósmynd og bangsanum Blæ sem er tákmynd Vínáttuverkefnis Barnaheilla.

SYNGJUM SAMAN, STÖNDUM SAMAN

Undanfarin fjögur ár hefur Jóhanna Halldórsdóttir, kórstjóri, staðið fyrir tónleikunum Syngjum saman, stöndum saman þar sem börn syngja til styrktar Barnaheillum – Save the Children á Íslandi.

Í ár voru tónleikarnir haldnir í Lindakirkju laugardaginn 7. apríl. Það voru börn úr kórum Hamraskóla og Lindaskóla ásamt kór Vogaskóla sem sungu. Svavar Knútur söng með börnunum og lék á gítar.

Nokkrir félagar úr barnakórunum sem sungu á styrkartónleikunum færðu Ernu Reynisdóttur, framkvæmdastjóra Barnaheilla, styrkuppþæðina.

Á myndinni eru f.v. Erna Reynisdóttir, Barnaheillum, Sesselja Traustadóttir, Hjólafærni, Aðalsteinn Gunnarsson, IOGT, Elsa Margrét Þórðardóttir, Bjartur Bóas Hinriksson, Guðmundur Tryggvi Ólafsson, Sorpu og Friðrik Dór Jónsson tónlistarmaður.

HJÓLASÖFNUN BARNAEILLA Í SJÖUNDA SINN

Hjólásöfnun Barnaheilla stóð yfir frá lokum marsmánuðar fram í miðjan maí. Þetta var í sjöunda sinn sem hjólásöfnunin fór fram en frá því söfnunin hóf göngu sína árið 2012 hefur um 1700 hjólum verið úthlutað til barna og ungmenna víðs vegar um landið. Markmiðið með Hjólásöfnuninni er að gefa börnum og ungmönnum sem búa við erfiðar félagslegar eða fjárhagslegar aðstæður kost á að eignast hjól. Þannig má jafna tækifæri þeirra til að taka þátt í samfélagi annarra barna því hjólamening er töluvert ríkjandi hér á landi og hjólreiðaferðir í skólum og tómstundum nokkuð algengar. Hjólreiðar stuðla líka að líkamlegum styrk og þoli auk þess að þroska samhæfingu hreyfinga. Sjálfbærni er einnig höfð að leiðarljósi í hjólásöfnuninni því almenningur er hvattur til að gefa hjól í söfnunina sem ekki eru í notkun og gefa öðrum kost á að nota þau í stað þess að farga þeim. Hjólreiðar fækka svo vonandi bílferðum eitthvað. Þannig má minnka útblástur, börnin komast í nánari snertingu við náttúruna og temja sér að komast sjálf á milli staða. Það má því segja að Hjólásöfnunin sé lýðheilsuverkefni með breiða skírskotun. Í Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna kemur m.a. fram að ekki megi mismuna börnum á neinn hátt (2. gr.) og börn eiga rétt til þátttöku í tómstundum, leikjum og skemmtunum (31. grein). Hjólásöfnun Barnaheilla er því ein leið

af mörgum sem samtökin beita sér fyrir til að tryggja jafnan rétt allra barna.

Hjólásöfnunin fer þannig fram að í samstarfi við Sorpu eru settir söfnunargámar á öllum sex móttökustöðum fyrirtækisins á höfuðborgarsvæðinu. Fólk er hvatt til að gefa hjól sem ekki eru í notkun í söfnunina og láta þannig gott af sér leiða. Gámar eru tæmdir reglulega og undanfarin ár hafa Barnaheill verið í samstarfi við Íslenska gámafélagið og Gámapjónustuna um að flytja hjólin á verkstæðið sem samtökin hafa til afnota hverju sinni. Auk þess hefur N1 lánað kerru til verkefnisins. Að þessu sinni var verkstæðið að Langarima 21–23 í Grafarvogi og voru það Reitir ehf. sem lánuðu samtökunum húsnæðið. Verkstæðisformaður sá um viðgerðir á hjólunum og leiðbeindi þeim sjálfbóðaliðum sem komu að verkefninu. Meðal sjálfbóðaliða voru starfsmenn Íslandsbanka en hluti af þeirra starfsemi er að allir starfsmenn láti gott af sér leiða í þágu samfélagsins á einn eða annan hátt. IOGT – Æskan hefur verið samstarfsaðili Barnaheilla frá upphafi og starfsmenn þeirra búa yfir mikilli reynslu og þekkingu sem hefur nýst vel bæði við viðgerðir og úthlutun hjóla. Aðrir samstarfsaðilar þetta árið voru Hjólafærni og Rauði krossinn en innan þeirra raða er lögð áhersla á að hælisleitendur hafi tækifæri til að gera upp hjól til eigin nota, láta gott

af sér leiða og hafa eitthvað uppbyggilegt fyrir stafni til að koma í veg fyrir félagslega einangrun. Fjöldi annarra fyrirtækja styrktu Hjólásöfnunina að þessu sinni og má þar nefna Dominos, Hringrás, Kiwanis og Eimskip Flytjanda sem flutti hjól fyrir Barnaheill frá landsbyggðinni sem almenningur vildi gefa og kom svo nýviðgerðum hjólum til skila til þeirra sem búa utan höfuðborgarsvæðisins og fengu úthlutað hjólum.

Verkefnisstjóri Hjólásöfnunarinnar er í samskiptum við félagsþjónustur víða um land og starfsfólk þar sendir umsóknir fyrir þau börn og ungmenni sem þurfa á hjólum að halda til Barnaheilla. Auk þess hafa tengiliðir Rauða krossins, sem sjá um málefni flóttamanna, sent inn umsóknir en einnig Hjálparstarf kirkjunnar, Mæðrastyrksnefnd sem og skólar og fleiri sem þekkja til aðstæðna barna. Umsóknir eru fjölmargar á ári hverju og því mikil þörf á þessu verkefni. Hjólum er úthlutað jafnt og þétt meðan á söfnun stendur og eru óteljandi sögur til um gleðibros og fögnuð sem brýst út þegar börnin velja sér hjól og sjá fram á skemmtilega og góða tíð þar sem þau fara hjólandi inn í sumarið.

Linda Hrönn Þórisdóttir

Tveir drengir í Austur-Ghouta í Sýrlandi sem orðið hefur hart úti í stríðinu. Myndin er tekin í febrúar 2018.

STRÍÐIÐ GEGN BÖRNUM

Í nýlegri skýrslu Barnaheilla – Save the Children, *The War on Children – Time to end grave violations against children in conflict*, er lýst miklum áhyggjum af öryggi og velferð barna á stríðs- og átakasvæðum. Skýrslan byggist á greiningu og upplýsingum úr árlegri skýrslu Aðalritara Sameinuðu þjóðanna (United Nations Annual Reports of the Secretary General on Children and Armed Conflict, CAAC) og nýrri rannsókn Friðarrannsóknasetursins í Osló (Peace Research Institute Oslo). Rannsóknin er byggð á útgefnum og sannreyndum gögnum en hins vegar er ljóst að upplýsingar um börn á stríðshráðum svæðum skortir áþreifanlega. Er það mikið áhyggjuefni.

Þrátt fyrir þá skyldu stríðandi fylkinga að vernda börn þegar átök eiga sér stað verða börn engu að síður fyrir árásum á degi hverjum og þeir sem gerast sekir um slíkt eru ekki dregnir til ábyrgðar. Ef eitthvað er færast slíkt í aukana og er þar ekki síst grimmilegum átökum í Sýrlandi um að kenna. Brýna nauðsyn ber til að grípa til aðgerða og binda endi á þetta stríð sem beinist að börnum í allt of ríkum mæli.

Meginniðurstöður skýrslunnar eru þessar:

- Fjöldi barna sem býr á átakasvæðum hefur aukist um meira en 75% frá upphafi tíunda áratugar síðustu aldar, þegar hann var um 200 milljónir, í meira en 357 milljónir barna árið 2016. Þetta þýðir að um er að ræða eitt af hverjum sex börnum. 165 milljónir þessara barna verða fyrir beinum áhrifum

af hörðum stríðsátökum. Börn sem búa við slíkar aðstæður hafa oft ekki aðgang að menntun eða heilsugæslu og verða oftar fyrir ofbeldi.

- Börn sem búa í Mið-Austurlöndum eru líklegust til að þurfa að þola stríðsátök. Árið 2016 bjuggu tvö af hverjum fimm börnum á þessu svæði í um 50 km fjarlægð frá átakasvæði. Börn í Sýrlandi, Írak, Jemen og öðrum stríðshráðum löndum eru í mikilli áhættu um að verða fyrir öllum tegundum ofbeldis. Næst kemur Afrika en þar hafa stríðsátök áhrif á eitt af hverjum fimm börnum.
- Sýrland, Afgangistan og Sómalía tróna á toppi tíu landa þar sem stríðsátök geysa og þar sem hættulegast er að vera barn samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum frá 2016.
- Samkvæmt fjölmörgum mælikvörðum eru börn í meiri hættu nú á átakasvæðum en nokkru sinni áður á síðustu 20 árum. Uppýsingar frá átakasvæðum eru oft takmarkaðar og mismunandi en sumar vísbendingar eru skýrar. T.d. hefur fjöldi látinna og limlestra barna margfaldast frá 2010 eða um 300%. Tilfelling þar sem aðgangur að mannúðarstarfi er heftur hefur einnig fjölgað 15 falt á sama tímabili og brottnám barna hefur einnig vaxið.
- Einnig má, þrátt fyrir bættu staðla hvað varðar alþjóðalög og reglur til verndar börnum, sjá að grimmilegum aðferðum er beitt í ríkari mæli, þar á meðal að nota börn við sjálfsvígssprengingar, að velja skóla og sjúkrahús sem skotmörk og notkun á vopnum eins og klasasprengjum og tunnusprengjum.
- Það hefur djúpstæð andleg áhrif og

afleiðingar fyrir börn að búa á stríðshráðum svæðum og getur leitt til víta-hrings ofbeldis þar sem næsta kynslóð glímir við það erfiða verkefni að endurreisa friðsamlegt samfélag í skugga áfalla vegna undangengins ofbeldis.

- Átök í samtímanum virðast vera að taka breytingum á þann veg að vernda hermenn frekar en almenna borgara. Í skýrslunni kemur fram að aukning er á skráðum grófum brotum gegn börnum sem einkum má rekja til undanlátssemi og skorts á stjórnun, aukningar á stríðsrekstri í borgum og þéttbýli og notkunar á sprengivopnum á þéttbýlum svæðum sem og tíðari, lengri og flóknari átaka.

Í þessu ljósi hvetja Barnaheill – Save the Children ríki, herafla og alla aðra sem hafa með líf og limi barna að gera þegar átök geysa til að fylgja eftirtöldum fjórum aðgerðum.

- Fyrirbyggja hættu barna.
- Framfylgja og fara eftir alþjóðalögum og reglum.
- Draga þá sem brjóta af sér til ábyrgðar.
- Stuðla að endurhæfingu og stuðningi við þá sem þolað hafa þjáningar.

Niðurstöður þessarar skýrslu eru afdráttarlausar og skilaboðin skýr – grípa þarf til samstilltra og sameiginlegra aðgerða til að binda endi á grimmd og skeytingarleysi gagnvart börnum þegar stríðsátök eiga sér stað og tryggja þeim vernd.

Aldís Yngvadóttir

Börn í tjaldbúðum í Idlib-héraði í Sýrlandi. Myndin er tekin í janúar 2018.

RADDIR FRÁ SÝRLANDI

– SJÖ ÁR FRÁ UPPHAFI SÝRLANDSSTRÍÐSINS

Þann 15. mars fyrir sjö árum hófst borgarastríðið í Sýrlandi sem ekki sér fyrir endann á. Tala látinna og slasaðra í stríðinu hefur farið hækkandi þrátt fyrir að reynt hafi verið að koma á vopnahléssvæðum og svo virðist sem hreinlega hafi mistekst að skipuleggja svæði þar sem vopnahlé heldur. Tugir almennra borgara hafa látið lífið á degi hverjum frá miðju ári 2017.

Nú þegar sjö ár eru liðin frá því Sýrlandsstríðið hófst hvetja Barnaheill – Save the Children alþjóðasamfélagið til að grípa í taumana og hætta að horfa fram hjá gengdarlausum árásum á þessi svæði, binda enda á ofbeldið og auka eftirlit með því að farið sé að alþjóðalögum um mannréttindi.

Í Austur-Ghouta, þar sem reynt var að koma á vopnahléssvæðum, létust hundruðir manna á nokkrum vikum. Ástandið þarna hefur verið skelfilegt. Þar neyðast börn til þess að búa í kjöllum og frumstæðum skýlum þar sem þau láta lífið í sprengju- og skotárásum eða vegna ómeðhöndlaðra sára, sjúkdóma og vannæringar. Þessi börn þjást ennfremur af gríðarlegri áfallastreitu þar sem þau lifa í stöðugum ótta um líf sitt, eru á flóttu og glata tækifærinu til að ganga í skóla þar sem skólar verða fyrir árásum.

Barnaheill – Save the Children hafa rætt við starfsfólk hjálparsamtaka, börn, foreldra, lækna, kennara og æskulýðsleiðtoga á

umsetnum svæðum í Austur-Ghouta sem og í norð-vesturhluta landsins og birtu niðurstöðurnar í skýrslunni, Voices from Syria's Danger Zones (Raddir frá Sýrlandi) sem gefin var út þann 15. mars 2018.

Í skýrslunni kemur meðal annars fram að um mitt ár 2017 var tilkynnt um fjögur vopnahléssvæði í Sýrlandi. Þeim var ætlað að tryggja almennum borgurum skjól fyrir árásum. En raunin hefur orðið önnur þar sem í ljós hefur komið að ástandið hefur jafnvel versnað á sumum þessara svæða. Greining á stöðu mála sýnir að frá því vopnahléssvæðin voru sett á hefur:

- Orðið sprenging í fjölda þeirra sem hafa hrakist frá heimilum sínum þar sem allt að 250 börn flýja á hverri klukkustund – þetta er 60% aukning frá því að tilkynnt var um vopnahléssvæðin.
- Fjöldi látinna og slasaðra hefur aukist um 45% – tilkynnt hefur verið um að allt að 37 almennir borgarar hafi orðið fyrir skoti eða sprenginu og látist á degi hverjum.
- Árásum á skóla fjölgað og þar með menntunartækifærum sýrlenskra barna verið stórlega spillt.
- Verið ráðist á heilbrigðisstofunum næstum aðra hverja viku.
- Sýrlenskum borgurum kerfisbundið verið neitað um neyðaraðstoð.

Helle Thorning Schmidt framkvæmdastjóri Save the Children International hefur orðið:

„Alþjóðasamfélagið hefur svikið sýrlensk börn of lengi. Næstum þrjár milljónir barna hafa vaxið úr grasi án þess að þekkja nokkuð nema stríð. Þrátt fyrir gefin loforð um vopnahlé er enn verið að varpa sprengjum á börn og heimili þeirra, skóla og sjúkrahús. Fjölskyldur eru í felum í kjöllum og hafa ekki haft aðgang að nausynjum eins og mat og lyfjum svo mánuðum skiptir. Það á ekki að líðast að neyðaraðstoð sé notuð sem vopn með þessum hætti.

Jafnvel svæði sem sögð hafa verið örugg fyrir almenna borgara, svokölluð vopnahléssvæði, eru nú miðpunktur ofbeldis. Það verður að stöðva ofbeldið undir eins svo að hjálparsamtök á borð við okkar geti komið hjáþargögnum til þeirra hundruða þúsunda barna sem eru innlyksa í Austur-Ghouta og öðrum svæðum þar sem átök geysa.

Alþjóðasamfélagið getur ekki horft aðgerðalaust fram hjá þessum þjáningum heillar kynslóðar barna. Það verður að beita áhrifum sínum til þess að koma á tafarlausu vopnahléi og fá stríðandi fylkingar að samningaborðinu til að binda endi á ofbeldið í eitt skipti fyrir öll.“

Aldís Yngvadóttir

TAKK!

ÍSLANDBANKI RÉTTIR „HJÁLPARHÖND“

Barnaheill – Sve the Children á Íslandi hafa í gegnum tíðina notið velvildar og stuðnings allmargra fyrirtækja. Oft er um fjárstuðning að ræða en „Hjálparhönd“ Íslandsbanka styður samtökin með vinnuframlagi. Starfsmenn verja einum vinnudegi til góðra verka. Þannig hefur starfsfólk Íslandsbanka rétt „hjálparhönd“ við hin ýmsu verkefni Barnaheilla. Fyrst ber að nefna þökkun á jólakorti Barnaheilla undanfarin fjögur ár og aðstoð við hjólaviðgerðir á verkstæði í tengslum við Hjólasöfnun Barnaheilla.

Teymi úr starfsliði Íslandsbanka glaðbeitt við hjólaviðgerðir ásamt Sigurbjörgu Helgu Sigurgeirsdóttur frá Æskunni (t.v.).

GÓÐGERÐARVIKA Í MR

Fyrstu viku nóvembermánaðar var góðgerðarvika í Menntaskólanum í Reykjavík. Góðgerðarfélagið Framtíðin stóð fyrir áheitasöfnun þar sem nemendum MR gafst færi á að skora á félagi sína og leggja sitt af mörkum. Alls söfnuðust 800 þúsund krónur sem renna óskiptar til hjálparstarfs Barnaheilla í hinu stríðshrjáða Sýrlandi.

Þær Sæunn Júlía Sigurjónsdóttir (f. miðju) og Katrín Þóra Gunnarsdóttir (t.v.) afhentu Ernu Reynisdóttur framkvæmdastjóra Barnaheilla styrkinn.

ARION BANKI LAGÐI SAMTÖKUNUM LIÐ

Hópur úr starfsliði Arion banka tók að sér að raða saman Vináttuefni og pakka því í töskur fyrir nýja Vináttuleikskóla. Umfang þökkunarinnar var talsvert þar sem pakka þurfti í 100 töskur sem komu á fjórum vörubrettum.

Á myndinni má sjá hluta af starfsliði Arionbanka raða saman samræðuspjöldum sem fylgja hverri tösku með Vináttuefni.

RAUSNARLEGUR STYRKUR FRÁ SÓLEYJU ÁSTU, 12 ÁRA

Sóley Ásta Andreu- og Davíðsdóttir, 12 ára, færði samtökunum rausnarlega peningagjöf. Hana langaði að raka af sér hárið og ákvað að slá tvær flugur í einu höggi og safna peningum í leiðinni til að hjálpa börnum sem búa við fátækt og erfiðleika. Sóley Ásta afhenti Barnaheillum 51.750 krónur sem fara til styrktar flóttabörnum í Sýrlandi. Önnur eins upphæð rennur til Hjálparstarfs kirkjunnar til stuðnings börnum á Íslandi sem búa við fátækt.

Sóley Ásta afhenti Aldísi Yngvadóttur hjá Barnaheillum peningagjöfina, á skrifstofu samtakanna.

JÓLAPEYSAN

Verslanirnar F&F og Hagkaup styrktu fjáröflunarátakið Jólapeysuna til stuðnings verkefna samtakanna í þágu sjúrlenskra barna. Verslanirnar gáfu 10% af söluandvirði jólapeysa til átaksins. Upphæð styrksins nam 834.413 krónum og rennur hún óskipt til verkefnisins.

Jólapeysan er fjáröflunarátak Barnaheilla þar sem safnað er fyrir betri heimi fyrir sjúrlensk börn. Þúsundir þeirra hafa þurft að flýja heimili sín vegna stríðsátaka og dvelja í Za'atari flóttamannabúðunum í Jórdaníu. Þau glíma mörg hver við áfallastreitu og styrkurinn fer meðal annars í að veita þeim sálfélaglegan stuðning.

*Olga Gunnarsdóttir, rekstrarstjóri F&F afhendir
Ernu Reynisdóttur styrkinn.*

KIWANIS GÁFU HJÁLMA

Kiwanisklúbbarnir í Hafnarfirði, Eldborg, Hraunborg og Sólborg, gáfu hjólahjálma með styrk frá Eimskip. Þau börn sem fá úthlutað hjóli í Hjólasöfnun Barnaheilla fá hjálminn með.

*Á myndinni er Kiwanismaðurinn Gylfi Ingvarsson að afhenda
Ernu Reynisdóttur framkvæmdastjóra samtakanna og Lindu Hrönn
Þórisdóttur verkefnisstjóra Hjólasöfnunarinnar hjálmana.*

ÚT AÐ BORÐA FYRIR BÖRNIN

Fjáröflunarátakið Út að borða fyrir börnin stóð yfir á tímabilinu 15. febrúar til 15. mars. Alls 35 veitingastaðir tóku þátt með því að láta hluta af verði valinna rétta renna til verkefna sem snúa að vernd barna gegn ofbeldi. Hægt var að fara út að borða fyrir börnin á 100 stöðum víðs vegar um landið. Þetta var í áttunda sinn sem átakið fer fram. „Við erum himinlifandi og þakklát fyrir þennan fjölda veitingastaða sem eru tilbúnir að styðja málstaðinn með þessum hætti,“ segir Erna Reynisdóttir, framkvæmdastjóri Barnaheilla; „Samtökin eru háð velvilja og stuðningi bæði almennings og fyrirtækja og þetta gerir okkur kleift að vinna enn betur að þeim mikilvægu verkefnum sem heyra undir þennan málaflokk hjá okkur.“

**Stjórn og starfsfólk Barnaheilla þakka öllum
sem hafa lagt samtökunum lið og þannig hjálpað
Barnaheillum að vinna að mannréttindum barna.
Stuðningur ykkar skiptir máli.**

Stjórn Barnaheilla 2018. Frá vinstri Páll Valur Björnsson, Erna Reynisdóttir, framkvæmdastjóri, Áslaug Björgvinsdóttir, Anni Haugen, Guðlaugur Kristmundsson, Harpa Rut Hilmarsdóttir, formaður, Atli Þór Albertsson, Brynja Dan Gunnarsdóttir, Helga Arnardóttir, Jón Ragnar Jónsson og Guðmundur Steingrímsson.

VIÐ ERUM BARNNAHEILL

Barnaheill – Save the Children á Íslandi eru frjáls félagasamtök, stofnuð hér á landi árið 1989. Þau eiga aðild að alþjóðasamtökunum Save the Children sem voru stofnuð í Bretlandi árið 1919 og starfa nú í yfir 120 löndum. Stofnandi þeirra, Eglantyne Jebb, var með fyrstu baráttumaneskjum fyrir rétti barna til að alast upp við öryggi og frið. Hún átti hugmyndina að og skrifaði sáttmála um réttindi barna árið 1921 sem síðar varð grunnurinn að barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna. Samtökin vinna að mannréttindum barna með því að vera málsvari þeirra, efla menntun og veita mannúðar- og neyðaraðstoð þegar hörmungar dýnja yfir samfélög. Save the Children eru stærstu alþjóðlegu frjálsu félagasamtök sem starfa í þágu barna. Þau starfa eftir barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna að rétti sérhvers barns til lífs, verndar, þroska og aukins áhrifamáttar. Heimasíða Barnaheilla – Save the Children á Íslandi er barnaheill.is. Samtökin eru einnig með viðveru á samfélagsmiðlunum Facebook, Twitter og Instagram

Starfsfólk: Linda Hrönn Þórisdóttir, verkefnastjóri, Aldís Yngvadóttir, verkefnastjóri kynningarmála, Erna Reynisdóttir, framkvæmdastjóri, Margrét Júlía Rafnsdóttir, verkefnastjóri innlendra- og Evrópuverkefna og Þóra Jónsdóttir lögfræðingur og verkefnastjóri.

Uppspretta ánægjulegra viðskipta

Sími: 510 7900 - Hlíðasmára 6

Við getum aðstoðað

Stundum þarf liðsauka á heimilið. Þar getum við aðstoðað. Hjá okkur færðu úrval af allrahandna smávöru fyrir smáfólk.

Opíð alla daga frá 8-24
í Lágmúla og á Smáratorgi.

lyfja.is

HÚSAVÍK

Bílaeiga Húsavíkur ehf,
Garðarsbraut 66
Fjallasýn Rúnars Óskarssonar ehf
www.fjallasyn.is, Smiðjuteigi 7
Heimabakari Húsavík, Garðarsbraut 15
Steinsteypir ehf, Haukamýri 3
Vikurraf ehf, Garðarsbraut 18a

LAUGAR

Gistiheimilið Stóru-Laugar, s: 464 2990
Sparisjóður Suður- Þingeyinga, Kjarna
Laugum

MÝVATN

Vogar; ferðaþjónusta, Vogum

ÞÓRSHÖFN

Geir ehf, Sunnuvegi 3
Langanesbyggð, Fjarðarvegi 3

BAKKAFJÖRÐUR

Hraungerði ehf, Hraunstíg 1

VOPNAFJÖRÐUR

Hólmi NS-56 ehf, Hafnarbyggð 23

EGILSSTAÐIR

Austfjarðaflutningar ehf, Kelduskógum 19
Bókráð, bókhald og ráðgjöf ehf,
Miðvangi 2-4
Gunnarsstofnun, Skriðuklaustri
Hitaveita Egilsstaða og Fella ehf,
Einhleypingi 1
Klausturkaffi ehf, Skriðuklaustri
Menntaskólinn á Egilsstöðum,
Tjarnarbraut 25
Rafey ehf, Miðási 11
Skrifstofuþjónusta Austurlands ehf,
Fagradsalsbraut 11
Ókuskóli Austurlands sf, Lagarfelli 11

SEYÐISFJÖRÐUR

PG stálsmiði ehf, Fjarðargötu 10

BORGARFJÖRÐUR

Fiskverkun Kalla Sveins ehf, Vörðubrún

REYÐARFJÖRÐUR

Tærgesen, veitinga- og gistihús,
Búðargötu 4

ESKIFJÖRÐUR

Egersund Ísland ehf, Hafnargötu 2
Eskja hf, Strandgötu 39
Fjarðaþríf ehf, Strandgötu 46c

NESKAUPSTAÐUR

Sildarvinnslan hf, Hafnarbraut 6
Skorrahestar ehf - www.skorrahestar.is,
Skorrastað 4
Verkmenntaskóli Austurlands,
Mýrargötu 10

FÁSKRÚDSFJÖRÐUR

Vöggur ehf, Grímseyri 11

DJÚPAVOGUR

S.G.Vélar ehf, verkstæði, Mörk 6

HÖFN Í HORNAFIRÐI

Ferðaþjónustan Árnanes, Árnanesi 5
Funi ehf, sorphreinsun, Ártúni
Sveitafélagið Hornafjörður,
Hafnarbraut 27
Uggi SF-47, Fiskhóli 9
Þingvað ehf, byggingaverktakar,
Tjarnarbrú 3
Prastarhóll ehf, Kirkjubraut 10
Ögmund ehf, Hafnarbraut 72

SELFOSS

Bifreiðaverkstæðið Klettur ehf, Hrísmýri 3
Byggingafélagið Laski ehf, Gagnheiði 9
Café Mika Reykholti, Skólabraut 4
Fasteignasalan Árborgir ehf, Austurvegi 6
Flóahreppur, Þingborg
Hjá Maddý ehf, Eyurvegi 27
Pylsuvagninn Selfossi við brúarendann
Rafvélaþjónusta Selfoss ehf, Gagnheiði 13
Vélaverkstæði Þóris ehf, Austurvegi 69

HVERAGERÐI

Frumskógar Gistihús
Hveragerðiskirkja
Listasafn Árnesinga, Austurmörk 21

ÞORLÁKSHÖFN

Hreingerningarþjónusta Suðurlands -
Hreint um allt suðurland, Klébergi 13
Meitillinn veitingahús, Selvogsbraut 41

ÖLFUS

Eldhestar ehf, Völlum
Ferðaþjónustan Núpum - www.nupar.is
Ingólfsskáli ehf, s: 662 3400, Efstalandi

STOKKSEYRI

Bjartás s/f, Heiðarbrún 20
Fjöruborðið, Eyraarbraut 3a

LAUGARVATN

Ásvélar ehf, Hrísholti 11

FLÚÐIR

Gröfutaekni ehf, Löjúlóð 1
Kvenfélag Hrunamannahrepps,
Hrepphólum
Varmalækur ehf, Laugalæk

HELLA

Ljósá ehf, Dynskáalum 26

HVOLSVÖLLUR

Hótel Hvolsvöllur
Kvenfélagið Hallgerður

VÍK

Mýrdælingur ehf, Suðurvíkurvegi 2

KIRKJUBÆJARKLAUSTUR

Skafthreppur; Klausturvegi 10
Systrakaffi ehf, Klausturvegi 13

VESTMANNAEYJAR

Bíla- og vélaverkstæðið Nethamar ehf,
Flötum 31
Bragginn sf, bílaverkstæði, Flötum 20
D.Þ.H ehf, sjúkrapjálfun, Hólagötu 12
Ós ehf, Illugagötu 44
Vestmannaeyjabær, Ráðhúsinu
Vinnslustöðin hf, Hafnargötu 2

GLÆÐIR

-áburðarvökvi úr klóþangi!

GLÆÐIR er mjög næringarríkur áburðarvökvi sem hentar til notkunar á grasflatir, íþrótt- og golfvelli, tré, runna, úti- og inni-plöntur, kartöflur og flestan annan gróður. GLÆÐIR er seldur í 1, 5, 10, og 20 lítra brúsum, 120 lítra tunnu og 1000 lítra tanki. Nánari upplýsingar um efnið og notkun þess fást hjá útsöluaðilum

Glæðir er seldur í blómabúðum

Framleiðandi Guðjón D. Gunnarsson Reykhólum.
S: 434 7785 og 866 9386

LITRÓF

umhverfisvottuð prentsmiðja

Vatnagörðum 14 • 104 Reykjavík
Sími 563 6000 • www.litrof.is

KFC®

ALLTAF ÓMISSANDI

KALMENTE | NEFÚÐI VIÐ OFNÆMISKVEFI

- NÓG EINU SINNI Á SÓLARHRING
- NEFÚÐI
- 140 SKAMMTAR
- INNIHELDUR MÓMETASONFÚRÓAT

Kalmente 50 µg/skammt, nefúði, dreifa. 140 skammtar í úðaglasi. Virkt efni: mómétasonfúróat. Ábending: Kalmente er notað við einkennum ofnæmiskvefs (einnig kallað árstíðabundið ofnæmiskvef) og stöðugs ofnæmiskvefs hjá 18 ára

og eldri. Lesið vandlega upplýsingar á umbúðum og fylgiseðli fyrir notkun lyfsins. Leiðtíð til lækis eða lyfjafræðings sé þörf á frekari upplýsingum um áhættu og aukaverkanir. Sjá nánari upplýsingar um lyfið á www.serlyfjaskra.is.

FÆST ÁN LYFSEÐILS Í NÆSTA APÓTEKI | LESIÐ FYLGISEÐILINN FYRIR NOTKUN

alvogen.is

